

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
2021 YILI 3. VE 4. ÇEYREK DÖNEMİ EKONOMİ BEKLENTİ
ENDEKSİ'NE GÖRE
TESPİT EDİLEN BAŞLICA SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ

YAYINA HAZIRLAYAN PROJE EKİBİ
NAZİM EKREN
ELÇİN AYKAÇ ALP
MEFULE FINDIKÇI ERDOĞAN
KÜBRA HATİCE BİLDİK

BU ÇALIŞMA İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI İLE İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ DÜŞÜNCE VE PROJE ÜRETİM AKADEMİSİ, EKONOMİ VE FİNANS
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ İŞBİRLİĞİ İLE HAZIRLANMIŞTIR.



İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

1. BİLEŞİK ENDEKSE GÖRE BİLDİRİLEN BAŞLICA SORUNLAR.....	1
2. CİRO DÜZEYİNE GÖRE FİRMALARIN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	3
2.1. Küçük Ölçekli Firmalar “0-10 Milyon TL”	3
2.2. Orta Ölçekli Firmalar “10 – 50 Milyon TL”	4
2.3. Büyük Ölçekli Firmalar “50 Milyon TL”	5
3. FİRMALARIN ÇALIŞAN SAYISINA GÖRE BEKLENTİLERİ	8
3.1. Küçük Ölçekli Firmalar “50 kişiden az”	8
3.2. Orta Ölçekli Firmalar “50-250 kişi”	9
3.3. Büyük Ölçekli Firmalar “250 kişiden fazla”	10
4. SEKTÖRLERE GÖRE SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	13
4.1. İnşaat Sektörü	13
4.2. Otomotiv Sektörü	14
4.3. Tekstil Sektörü	15
4.4. Turizm Sektörü	17
4.5. Madencilik ve Enerji Sektörü	18
4.6. Finans Sektörü	19
4.7. İmalat Sektörü	21
4.8. Ticaret Sektörü	22
4.9. Bilişim Sektörü	24
4.10. Sağlık Sektörü	25
4.11. Lojistik ve Taşımacılık Sektörü	26
4.12. Gıda Sektörü	28
4.13. Tarım Sektörü	29

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. 2021 3. ve 4. Çeyrek Döneminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar	1
Şekil 2. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması..	2
Şekil 3. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “0-10 Milyon TL” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	3
Şekil 4. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “0-10 Milyon TL” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	4
Şekil 5. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “10-50 Milyon TL” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	4
Şekil 6. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “10-50 Milyon TL” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	5
Şekil 7. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 milyon TL üstü” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	6
Şekil 8. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 milyon TL üstü” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	7
Şekil 9. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 kişiden az” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	8
Şekil 10. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 kişiden az” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	9
Şekil 11. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50-250 kişi” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	9
Şekil 12. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50-250 kişi” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	10
Şekil 13. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “250 kişiden fazla” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları	11
Şekil 14. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “250 kişiden fazla” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	12
Şekil 15. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İnşaat Sektöründe Başlıca Sorunlar	13
Şekil 16. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İnşaat Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	14
Şekil 17. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Otomotiv Sektöründe Başlıca Sorunlar.....	14
Şekil 18. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Otomotiv Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	15
Şekil 19. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tekstil Sektöründe Başlıca Sorunlar	16
Şekil 20. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tekstil Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Sektörler ile Karşılaştırılması.....	17
Şekil 21. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Turizm Sektöründe Başlıca Sorunlar	17
Şekil 22. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Turizm Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	18
Şekil 23. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Madencilik ve Enerji Sektöründe Başlıca Sorunlar	18
Şekil 24. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Madencilik ve Enerji Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	19
Şekil 25. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Finans Sektöründe Başlıca Sorunlar	20
Şekil 26. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Finans Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	21
Şekil 27. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İmalat Sektöründe Başlıca Sorunlar	21
Şekil 28. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İmalat Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	22
Şekil 29. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Ticaret Sektöründe Başlıca Sorunlar.....	23

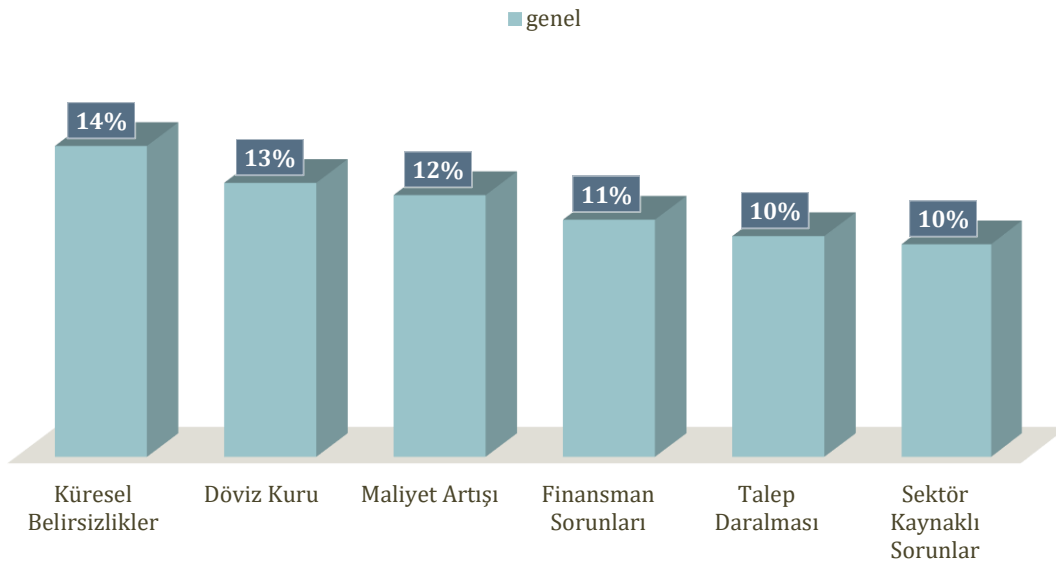


Şekil 30. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Ticaret Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	23
Şekil 31. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Bilişim Sektöründe Başlıca Sorunlar	24
Şekil 32. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Bilişim Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	25
Şekil 33. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Sağlık Sektöründe Başlıca Sorunlar	25
Şekil 34. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Sağlık Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	26
Şekil 35. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Lojistik ve Taşımacılık Sektöründe Başlıca Sorunlar ...	27
Şekil 36. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Lojistik ve Taşımacılık Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	28
Şekil 37. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Gıda Sektöründe Başlıca Sorunlar	28
Şekil 38. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Gıda Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	29
Şekil 39. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tarım Sektöründe Başlıca Sorunlar	30
Şekil 40. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tarım Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması.....	30

İSTANBUL YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
BEKLENTİ ENDEKSİ
TESPİT EDİLEN BAŞLICA SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. BİLEŞİK ENDEKSE GÖRE BİLDİRİLEN BAŞLICA SORUNLAR

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 1. 2021 3. ve 4. Çeyrek Döneminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar

Küresel Belirsizlikler: Salgın sürecinin hala devam ediyor oluşu hem firmaları hem de tüketicileri etkileyerek hem üretim davranışlarında hem de tüketici davranışlarında farklılıklar oluşturmuştur. Bu süreç aşılamanın hızlandırılması halinde küresel belirsizliğin ekonomik süreçler üzerindeki olumsuz etkilerinin kalkacağı yönünde görüşler bildirilmiştir.

Döviz Kuru: Döviz kurunun yükselişi özellikle ithal girdi kullanan firmalar için sorun haline gelmiştir. Kurdaki yükseklik sebebiyle maliyetler artmış ve ticaret ikliminin zedelendiği üzerinde durulmuştur. İlgili otoritenin para politikasını düzenleyerek kur istikrarının sağlanması istenmiştir.

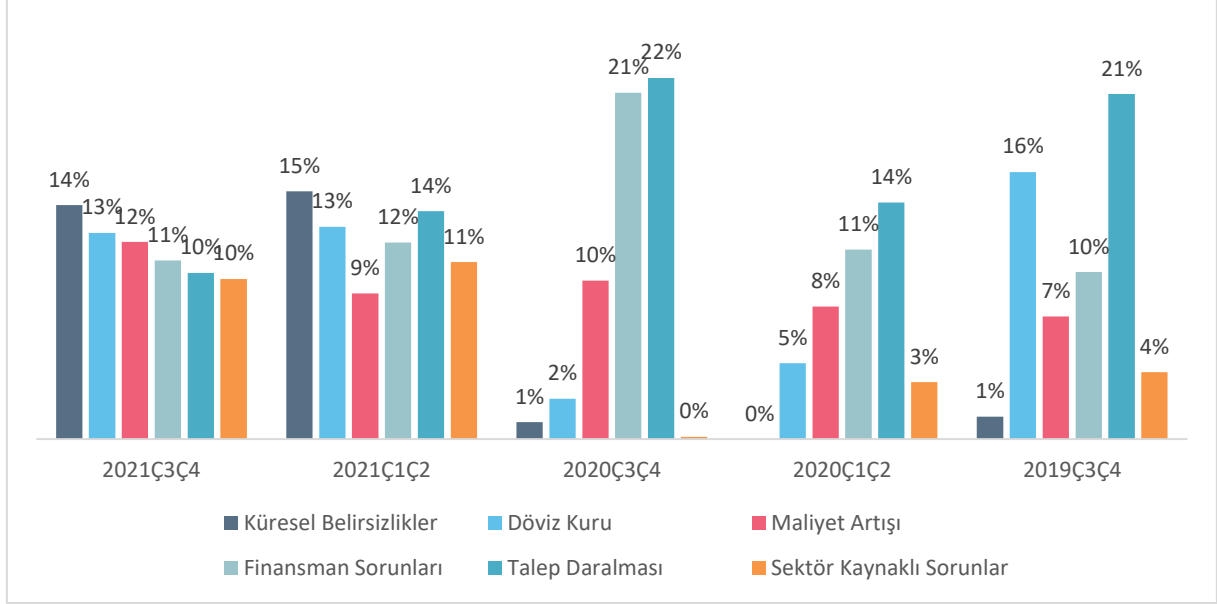
Maliyet Artışı: İthal mal girdisi kullanan firmaların döviz kurunun yüksekliğine bağlı yaşadığı maliyet artışlarının yanında personel giderlerinin de artmış olması firmaların en sık dile getirdiği sorunlardan biridir. Girdi kullanımında yerleşme hareketlerinin sağlanabilmesi için iç piyasadaki hammaddede kalitesinin artırılması ve personel giderlerinin firmalar açısından hafifletilmesi önerilmiştir.

Finansman Sorunları: Döviz kurundaki ve maliyetlerdeki artışa paralel olarak firmalar nakit sıkıntısı çekmekte olduklarını belirtmişlerdir. Uygun faizli ve vadeli kredilerin sağlanması durumunda finansmana erişimin firmalar için kolaylaşacağı öngörülmüştür.

Talep Daralması: Pandemi koşullarında öncelikleri değişen bireylerin ve firmaların tüketim davranışlarının değişmesi, enflasyon oranının yüksekliği ve fiyatlardaki artışlar talep daralmasına neden olmuştur. Uygun makro iktisadi önlemlerin alınması halinde piyasanın eski canlılığına kavuşacağı aktarılmıştır.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Farklı sektörlerdeki tüm firmaların temsil ettikleri alanlarda sorun yaşadıkları aktarılmıştır. Sektörlere has olan bu sorunların çözümü için işbirliklerinin yapılması ve tedbirler alınması gibi öneriler sunulmuştur.

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:

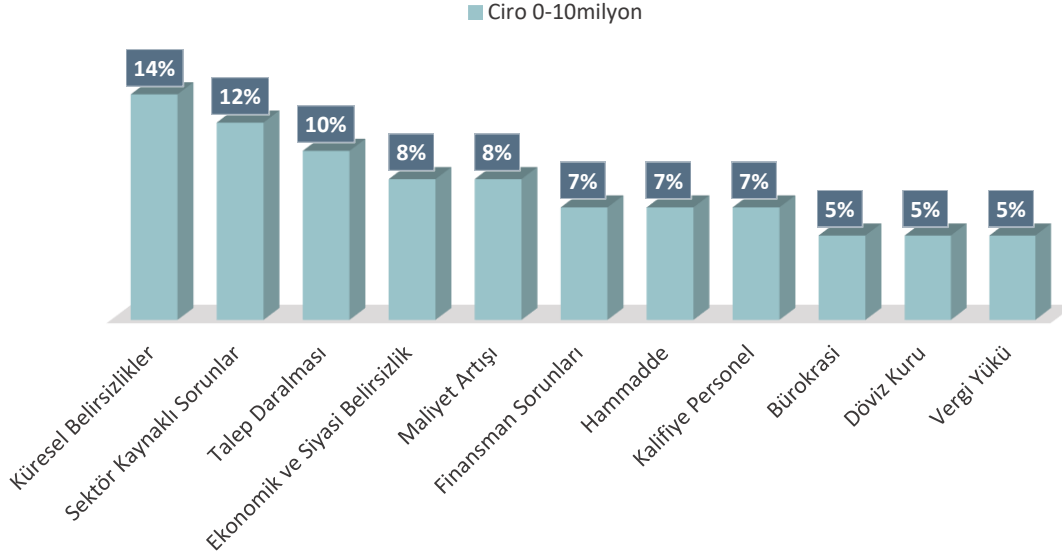


Şekil 2. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

2. CİRO DÜZEYİNE GÖRE FİRMALARIN SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

2.1. Küçük Ölçekli Firmalar “0-10 Milyon TL”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde küçük ölçekli; “0-10 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 3. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “0-10 Milyon TL” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunları

Küresel Belirsizlikler: Salgın tedbirleri kapsamında bazı firmalar faaliyetlerini geçici olarak durduğu için belirsizlik yaşandığı belirtilmiştir. Salgın sorunun çözülmesi için gerekli önlemlerin alınması önerilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: İlişkiler ve dış pazar gibi sektör açısından özelleşmiş farklı niteliklerde problemlerden bahsedilmiştir. İkili ilişkilerin kuvvetlendirilmesi ve sektörler özelinde çeşitli kolaylıklar sağlanması istenmiştir.

Talep Daralması: Tüketici davranış kalıplarının yeniden şekillenmesiyle firmaların talep tarafından ciddi daralmalar yaşandığı ifade edilmiştir. Normalleşmenin ardından bu kalıpların yeniden değişeceğine inanıldığı aktarılmıştır.

Ekonomik ve Siyasal Belirsizlik: Ekonomik konjonktür ve siyasal belirsizliklerin firmalarda sorunlara sebep olduğu belirtilmiştir. İstikrarın sağlanması, makroekonomik göstergelerin iyileştirilmesi ise durumun çözümü olarak görülmüştür.

Maliyet Artışı: Enflasyon ve döviz kurundaki artışın maliyeti arttırdığı belirtilmiştir. Özellikle işçi maliyetlerinin düşürülmesi önerilmiştir.

Finansman Sorunları: Sermaye yetersizliği finansmana olan ihtiyacı arttırmıştır. Düşük faizli kredi imkânlarının sunulmasıyla firmaların sorunlarının çözüleceği belirtilmiştir.

Hammadde: Hammaddenin temini sürecinde yaşanan aksaklıkların çözümünün yerli üretimden ve döviz kurunun sabitlenmesinden geçtiği aktarılmıştır.

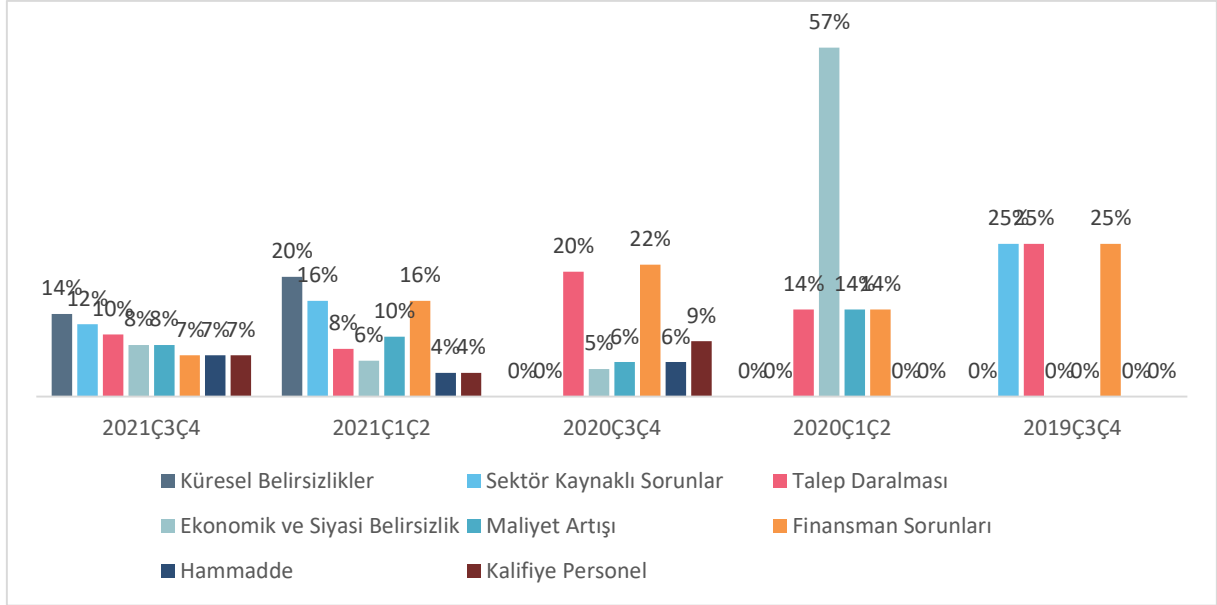
Kalifiye Personel: Firmalarda nitelikli çalışana duyulan ihtiyacın arttığı ifade edilmiştir.

Bürokrasi: İlgili bürokratik birimlerin zaman ve yapı açısından eksiklikler yaşadığı düşünülmüş ve denetlemelerin artırılması istenmiştir.

Döviz Kuru: Yüksek seyreden döviz kuru firmalar açısından sorun yaratmıştır. Döviz kurunun stabilize edilmesi ve firmaların rahatlatılması istenmiştir.

Vergi Yüğü: Firma özelinde artan KDV’ler sık sık dile getirilmiştir. İlgili vergi oranlarının revize edilmesi ve düşürülmesi önerilmiştir.

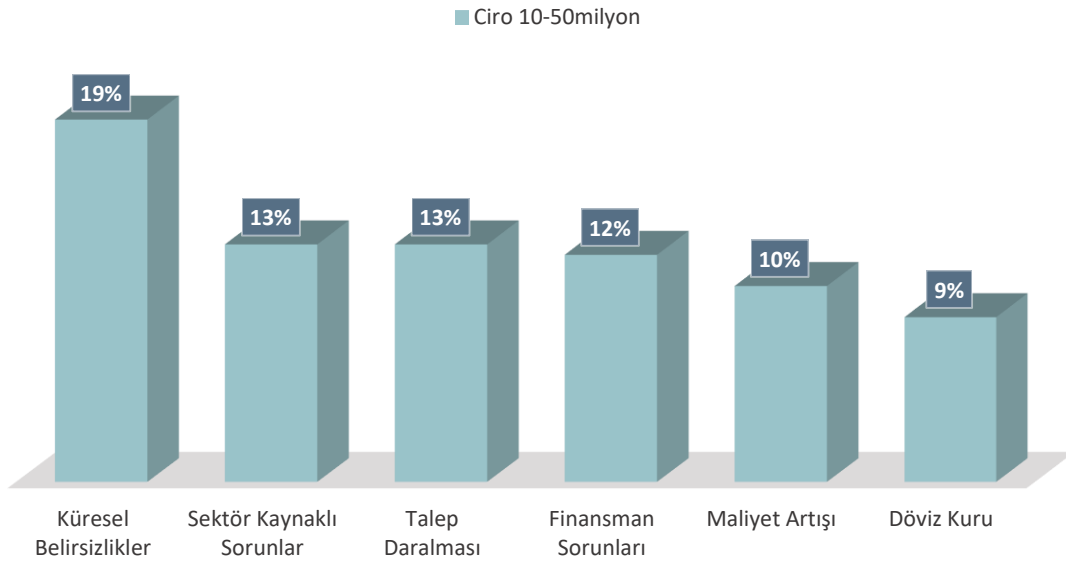
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde küçük ölçekli; “0-10 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 4. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “0-10 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların başlıca sorunlarının diğer dönemler ile karşılaştırılması

2.2. Orta Ölçekli Firmalar “10 – 50 Milyon TL”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde orta ölçekli; “10-50 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 5. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “10-50 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların başlıca sorunları

Küresel Belirsizlikler: Salgında alınan tedbirler dolayısıyla talepte daralmalar olduğu, geleceğe yönelik planların yapılmasında sorunlar olduğu belirtilmiştir. Aşılmanın yapılması ve salgının ortadan kaldırılması gerektiği aktarılmıştır.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Firmaların sektörler özelinde farklı problemler yaşadığı aktarılmıştır.

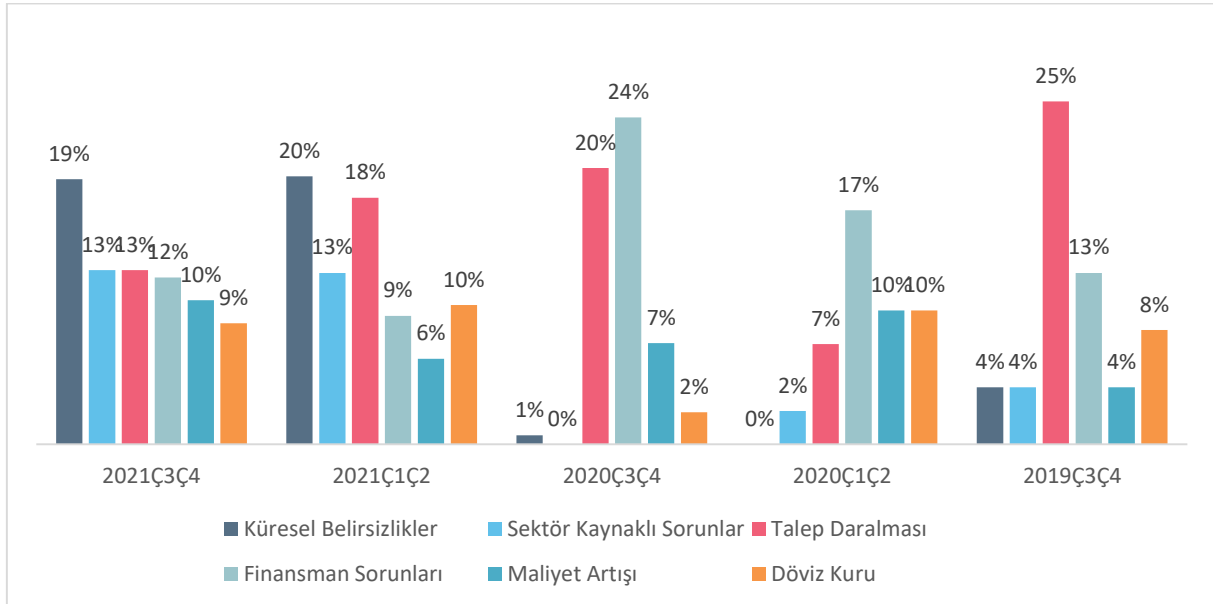
Talep Daralması: Ekonomide yaşanan durgunlukla birlikte alım gücünün düşmüş, tüketicilerin taleplerinin daralma meydana geldiği ifade edilmiştir. Uygun makroekonomik politikaların izlenmesi ve salgın sürecinin bitirilmesi halinde bu sorunun ortadan kalkacağı öngörülmüştür.

Finansman Sorunları: Artan faiz oranlarıyla finansmana ulaşmanın zorlaştığı belirtilmiştir. Şirketlere düşük faizli kredilerin sağlanması önerilmiştir.

Maliyet Artışı: İthal girdi kullanan firmalar döviz kurunun yüksekliğine ve iç piyasada enflasyonun yüksekliğine bağlı olarak maliyetlerin arttığını ifade etmiştir.

Döviz Kuru: Döviz kurundaki yükseliş döviz endeksli girdileri doğrudan etkilemiştir. Döviz kurunun istikrara kavuşturulması istenmiştir.

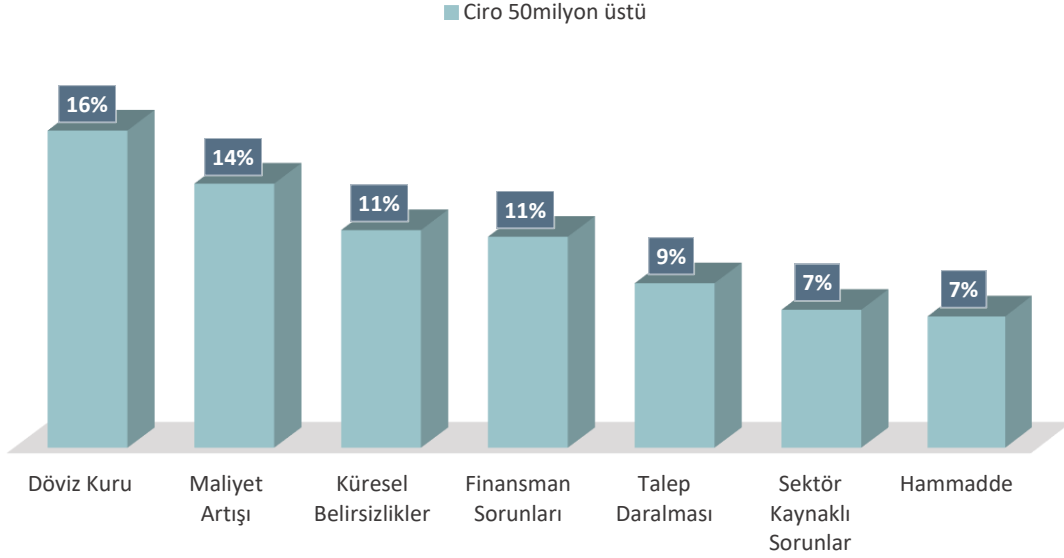
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde orta ölçekli; “10-50 Milyon TL”, ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 6. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “10-50 Milyon TL” ciro düzeyine sahip firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

2.3. Büyük Ölçekli Firmalar “50 Milyon TL”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde büyük ölçekli; “50 milyon TL üstü” ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 7. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 milyon TL üstü” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunları

Döviz Kuru: Döviz kurunun dalgalanması firmaları en çok etkileyen sorun olarak gösterilmiştir. Döviz kurundaki değişimlerin kontrol altına alınması istenmiştir.

Maliyet Artışı: Döviz kurundaki dalgalanmanın hem girdiler açısından hem de stok açısından maliyetleri yükselttiği belirtilmiştir.

Küresel Belirsizlikler: Pandeminin devam etmesine bağlı olarak talebin düşmesi, ihracatın azalması ve yatırımların planlanamaz hâle gelişi firmalar açısından sorun oluşturmuştur. Pandemiye azaltacak önlemlerin alınması gerektiği ifade edilmiştir.

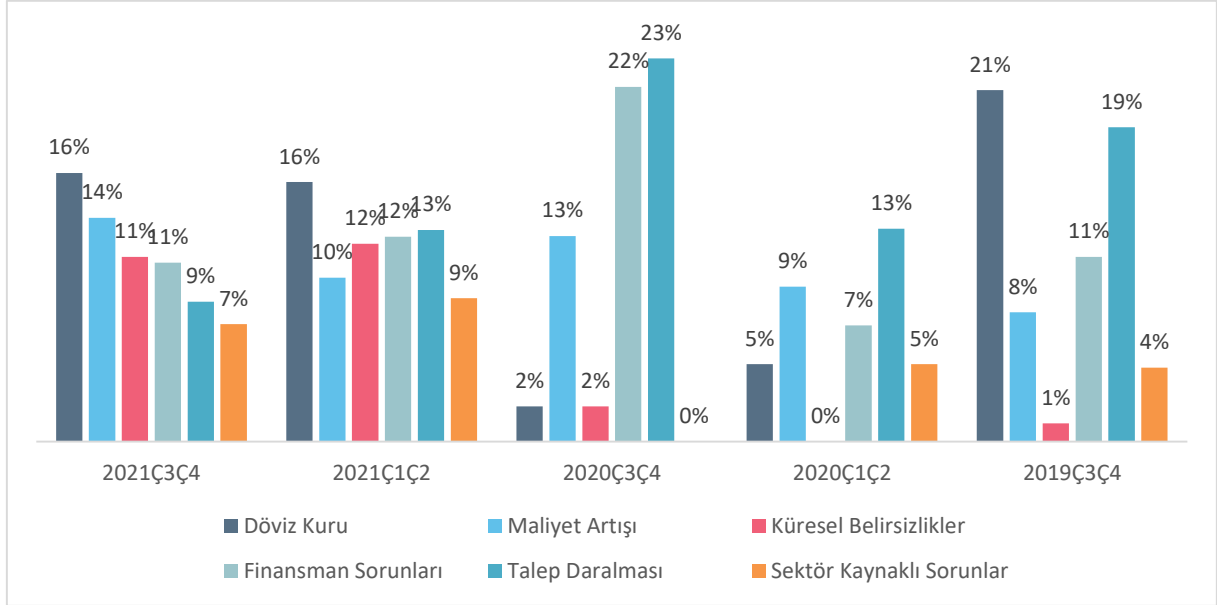
Finansman Sorunları: Artan maliyetlere paralel olarak finansman ihtiyacının arttığı ancak finansmana ulaşma güçlüklerinin yaşandığı aktarılmıştır. Düşük faizli kredilerin firmalar için ulaşılabilirliğinin kolaylaştırılması önerilmiştir.

Talep Daralması: Pandemiye bağlı olarak siparişlerin azalması ve pazarın daralması sorunlarının ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Salgın sürecinin bitişinin ardından talep tarafında canlanmalar olacağı öngörülmüştür.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Firmaların farklı sektörlerde farklı sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Sektörlerin iç işleyişine has çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Hammadde: Hammadeye erişimin hem maliyet açısından hem de lojistik açısından zorlaştığı belirtilmiştir. Hammadde ihracatında yapılacak kısıtlamalar ve yerli ürün kullanımının artırılması gibi öneriler sunulmuştur.

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde büyük ölçekli; “50 Milyon TL Üstü”, ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:

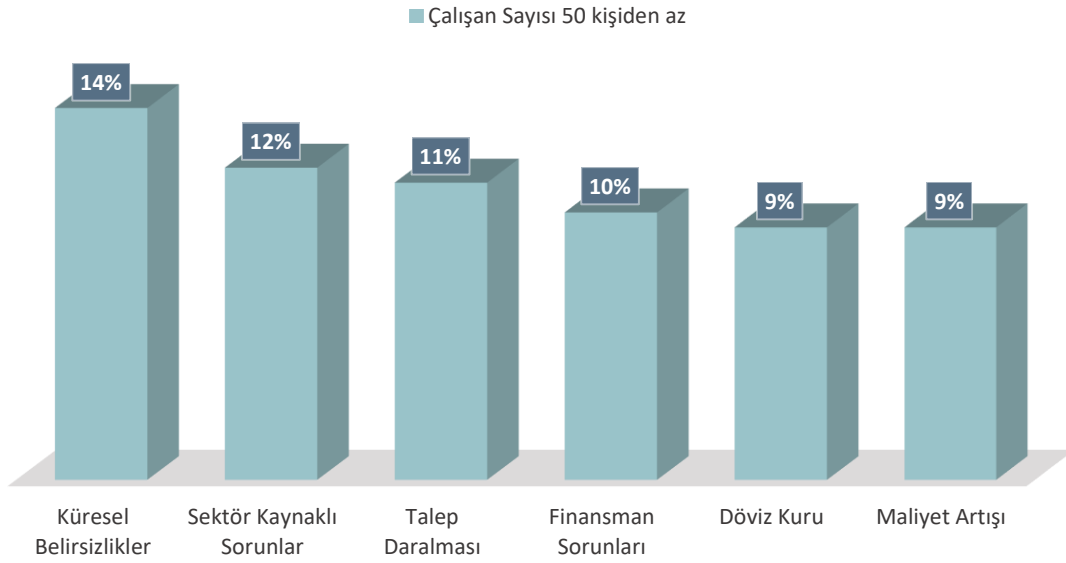


Şekil 8. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 milyon TL üstü” Ciro Düzeyine Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

3. FİRMALARIN ÇALIŞAN SAYISINA GÖRE BEKLENTİLERİ

3.1. Küçük Ölçekli Firmalar “50 kişiden az”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde küçük ölçekli; “50 kişiden az” çalışana sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 9. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 kişiden az” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları

Küresel Belirsizlik: Pandeminin halen devam eden etkisinin ekonomide durgunluğa ve belirsizliğe yol açtığı belirtilmiştir. Normale dönüşün hızlandırılması istenmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Ekonomideki durgunluk her sektörde farklı soruna yol açmıştır. Bu sorunların sektör bazında çözümlere ulaştırılması için çeşitli öneriler sunulmuştur.

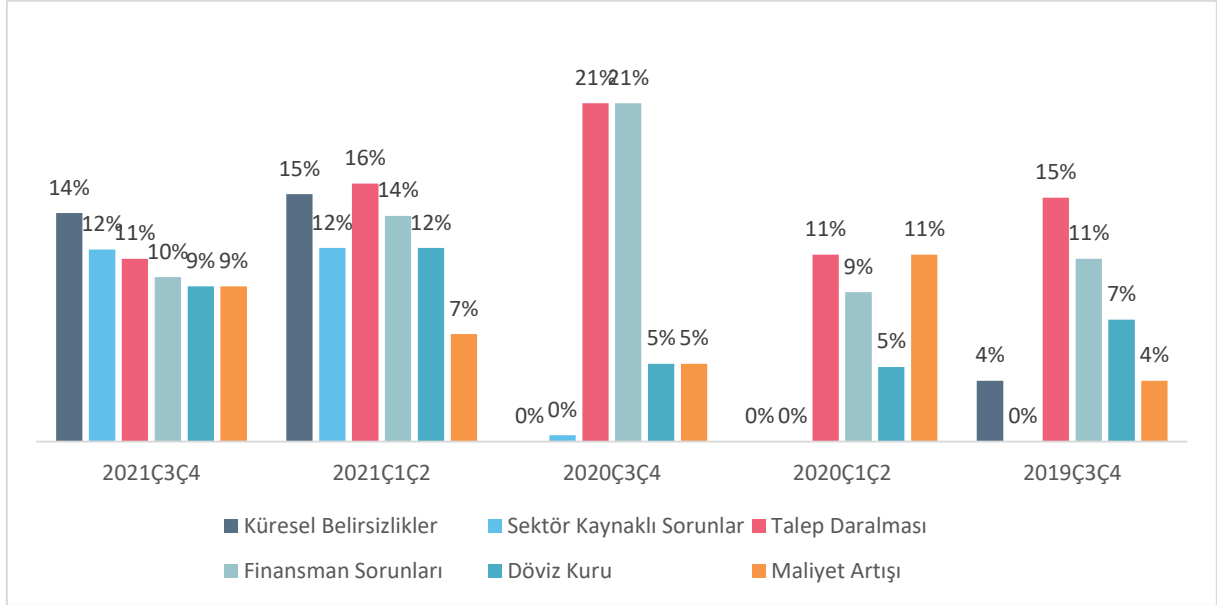
Talep Daralması: Tüketicilerin taleplerinin değişmesi sebebiyle talep tarafından ciddi daralmalar meydana gelmiştir. Enflasyonun düşürülmesiyle talebin artacağı yönünde görüşler aktarılmıştır.

Finansman Sorunları: Kredi faiz oranlarının ve döviz kurunun yükselmesi gibi sebeplerle finansman ihtiyacının arttığı belirtilmiştir. Faiz oranlarının düşürülmesiyle finansmana erişimin kolaylaşacağı savunulmuştur.

Döviz Kuru: Kurdaki dalgalanma firmaların işlemlerinde sorunlar ortaya çıkarmıştır. Kurda istikrarın sağlanması istenmiştir.

Maliyet Artışı: Özellikle hammadde fiyatlarındaki yükseliş firmaların kârlılık düzeyinde düşüşlere neden olmuştur. Hammadde tedarikinin kolaylaştırılması ve hammaddenin dışa satımının sınırlandırılması gibi öneriler sunulmuştur.

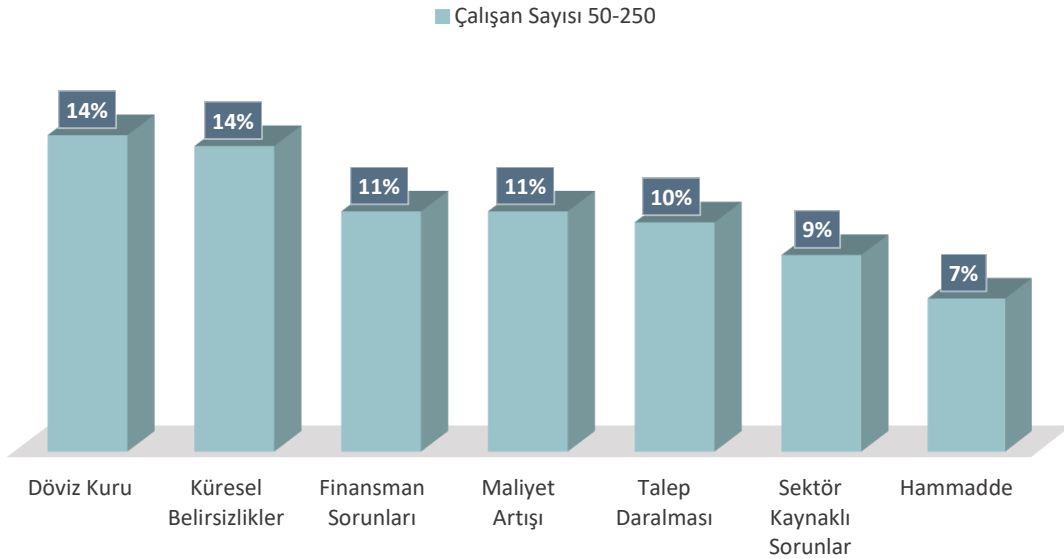
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde küçük ölçekli; “50 kişiden az” ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 10. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50 kişiden az” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırması

3.2. Orta Ölçekli Firmalar “50-250 kişi”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde orta ölçekli; “50-250 kişi” çalışana sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 11. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50-250 kişi” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları

Döviz Kuru: Döviz kurunun tahminlemesinin yapılamamasının ticari işlemlerde ikilemlere neden olduğu ifade edilmiştir. Kur dengesinin beklentilerle uyumlu hale getirilmesi istenmiştir.

Küresel Belirsizlikler: COVID-19 nedeniyle ekonomide uzun vadeli pozisyon alınmasında engeller olduğu bildirilmiştir. Gerekli önlemlerin alınarak salgının ortadan kaldırılmasının ise bu belirsizliğin nihai çözümü olacağı savunulmuştur.

Finansman Sorunları: Firmaların nakit sıkıntısı çekmesiyle finansman talepleri artmıştır. Sektörlere özel kredi imkânlarının sunulması önerilmiştir.

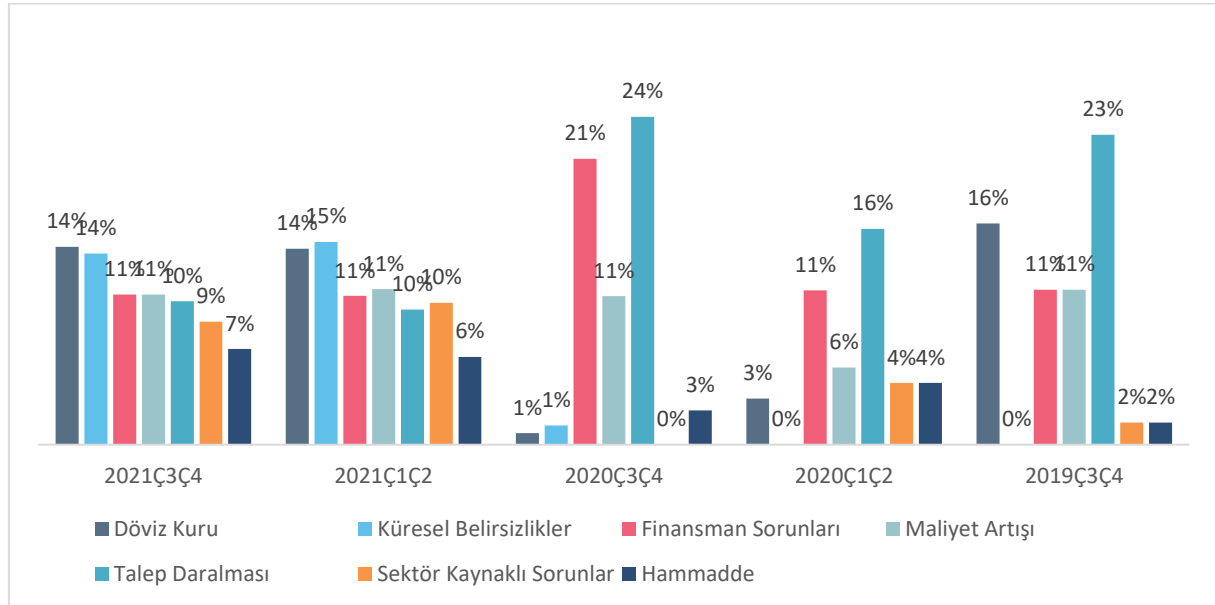
Maliyet Artışı: İthalata dayalı hammadde tedariki sebebiyle döviz kurunun yükselmesine bağlı olarak firmaların maliyetleri artmıştır. Hammaddede dışa bağılıktan kurtulmak için millileştirme hareketlerinin başlatılması önerilmiştir.

Talep Daralması: Mevcut talebin daralmasına karşın maliyetlerin yükselmesi bu ölçekteki firmalar için zorlayıcı nitelik taşımıştır. Satışları arttırmak için ihracata yönelmek ve fiyatlamaların düzenlenmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Sektörlerin pandemi tedbirine bağlı kısıtlamalardan etkilenmesi, sektör özelindeki vergilerin yüksekliği ve pazarın daralması sorunları gibi sorunlar listelenmiştir.

Hammadde: Hammaddenin tedarikinde döviz kuruna bağlı yükselen maliyetler firmalar için sorun oluştururken çözümünün iç piyasadaki hammaddeye yönelmekte olduğu aktarılmıştır.

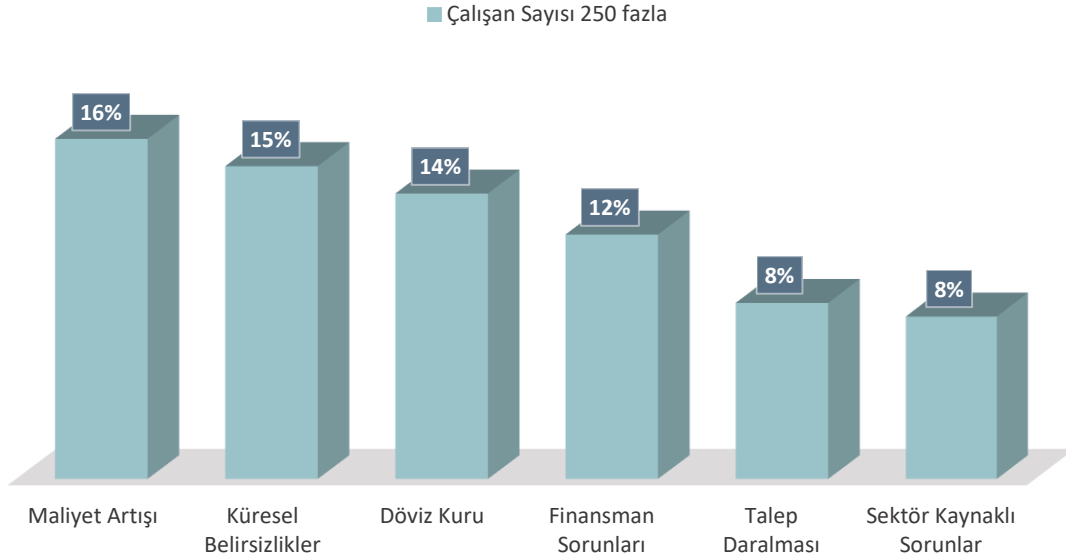
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde orta ölçekli; “50-250 kişi”, ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 12. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “50-250 kişi” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

3.3. Büyük Ölçekli Firmalar “250 kişiden fazla”

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde büyük ölçekli; “250 kişiden fazla” çalışana sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri:



Şekil 13. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “250 kişiden fazla” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunları

Maliyet Artışı: Kredi, hammadde ve personel maliyetlerindeki artış firmaların en çok üzerinde durduğu konular olarak listelenmiştir. Maliyet artışlarının sebebinin tespit edilmesi, enflasyon oranının düşürülmesi ve pandemi sürecinin kademeli olarak bitirilmesi önerilmiştir.

Küresel Belirsizlikler: Pandemi sürecinde uçuşların yasaklanması, tercihlerin farklılaşması ve tüketicilerin ödemelerde sorunlar yaşadığı belirtilmiştir. Bu süreçte uzaktan çalışan firmalara destek sağlanması, aşılamanın hızlandırılarak pandeminin etkilerinin azaltılması istenmiştir.

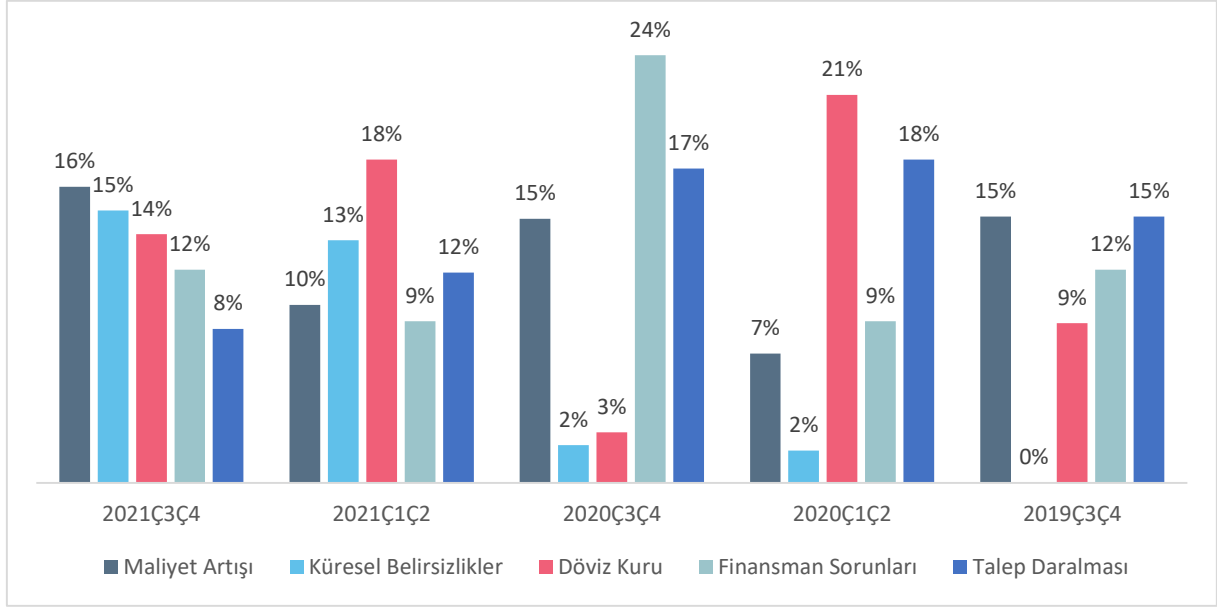
Döviz Kuru: Kurda yaşanan dalgalanmaların ithalat tarafında firmaları zararla karşı karşıya bıraktığı ifade edilmiştir. Döviz kurundaki yüksekliğin aşağıya çekilmesi için uygun para politikalarının uygulanması istenmiştir.

Finansman Sorunları: Likidite ve nakit yönetiminde sıkıntılar yaşandığı bu nedenle finansman sorunlarının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Firmalar için düşük faizli ve uzun vadeli finansman imkânlarının sağlanması önerilmiştir.

Talep Daralması: Salgın sürecinde hanehalkının daha az harcama yapmaya meyilli olması ve tercihlerinin farklılaşması talep tarafında ciddi daralmalara sebep olmuştur. Küresel belirsizliğin azalması ve yeni sürece uyumun ardından talebin artacağı belirtilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Firmalar sektör bazında karşılaşmış farklı sorunlar olduğu ve buna yönelik spesifik çözümler aktarmışlardır. Özellikle pandemi sürecindeki tedbirler, e-dönüşümlerin sağlanmasında yaşanan gecikmelerden bahsedilmiş ve sürecin uygun tedbirler altında hızlıca çözüme kavuşturulması istenmiştir.

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde büyük ölçekli; “250 kişiden fazla”, ciro düzeyine sahip firmaların sorun ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:

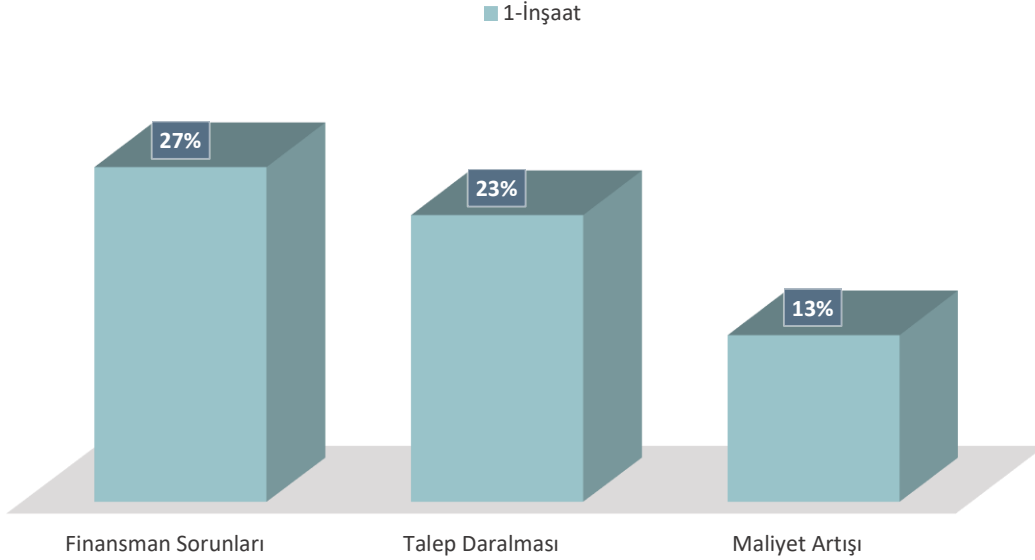


Şekil 14. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki “250 kişiden fazla” Çalışana Sahip Firmaların Başlıca Sorunlarının Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4. SEKTÖRLERE GÖRE SORUN VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

4.1. İnşaat Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde İnşaat sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



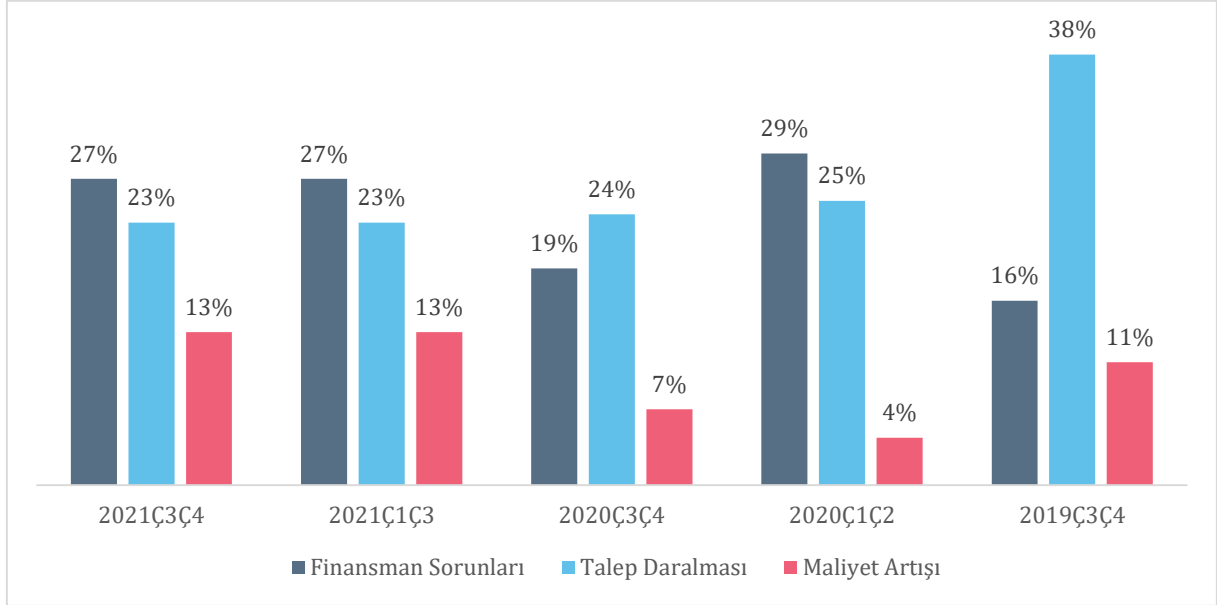
Şekil 15. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İnşaat Sektöründe Başlıca Sorunlar

Finansman Sorunları: Kredi faiz oranlarının yüksek olmasının doğrudan bir neticesi olarak finansman maliyetlerinin yükseldiğinden söz edilmiştir. Bu sorunun üstesinden gelmek için ise kredilerin faiz oranlarının düşürülmesi yahut da sabitlenmesi hususunda öneriler sunulmuştur.

Maliyet Artışı: Sektörde girdi maliyetlerinin yükselmesine karşın daralan taleple firmaların sıkıntı içerisinde olduklarından bahsedilmiştir. Özellikle ithal girdilerin ülke içerisinde üretiminin önünün açılarak dışa bağımlılığın azalması ve maliyeti arttıran söz konusu nedenlerin belirlenerek tedbirlerin alınması halinde sektördeki sorunların çözülebileceği ifade edilmiştir.

Talep Daralması: Konjonktür etkisiyle tüketici tarafında talep yetersizliğine bağlı sektörde ciddi sorunlar olduğu belirtilmiştir. Yeni projelerin geliştirilmesi, konut kredilerinin faiz oranının tüketiciler açısından cazip hale getirilmesi önerilmiştir.

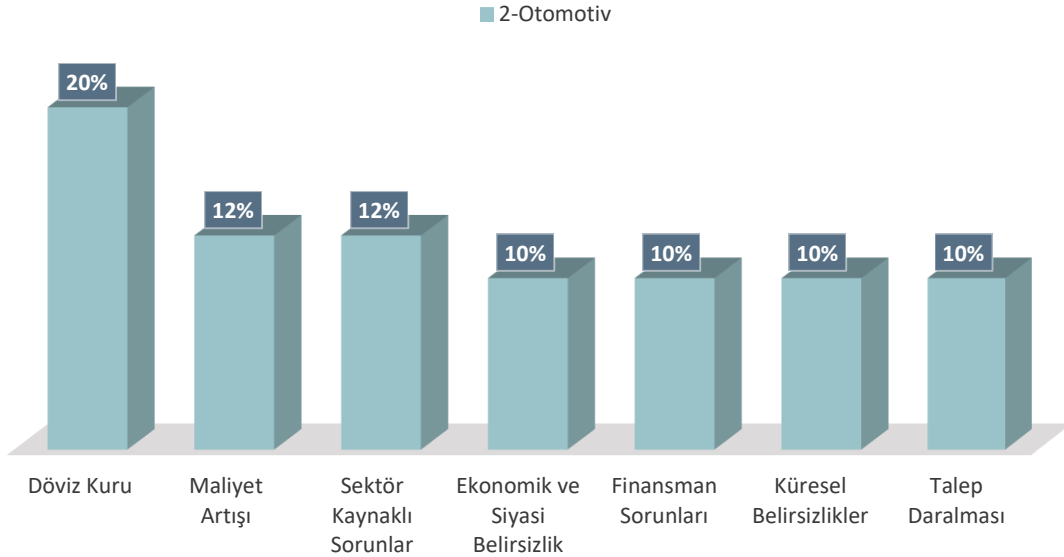
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde inşaat sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 16. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İnşaat Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.2. Otomotiv Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde otomotiv sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 17. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Otomotiv Sektöründe Başlıca Sorunlar

Döviz Kuru: Döviz kurunun yükselişinin akabinde sektörde ithal edilen hammaddelerin tedarik edilmesinde sorunlar oluştuğu belirtilmiştir. Piyasaların iyi okunması ve döviz kurunun yüksek seyrinin bir dengeye ulaştırılması gerektiği ifade edilmiştir.

Maliyet Artışı: Girdi maliyetlerinin döviz kurunun yüksekliğine bağlı olarak artması sektör açısından olumsuz gelişmelere yol açmıştır. Girdilerin yerleştirilmesi ve üretim maliyetlerinin fiyatlamaya da yansımalarının sağlanması önerilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Yıl içerisinde yaşanan çip krizinin firmalar için sorun oluşturduğu ve otomotiv yan sanayisinin otomotiv ana sanayisi gibi büyüme göstermemiş olduğu belirtilmiştir.

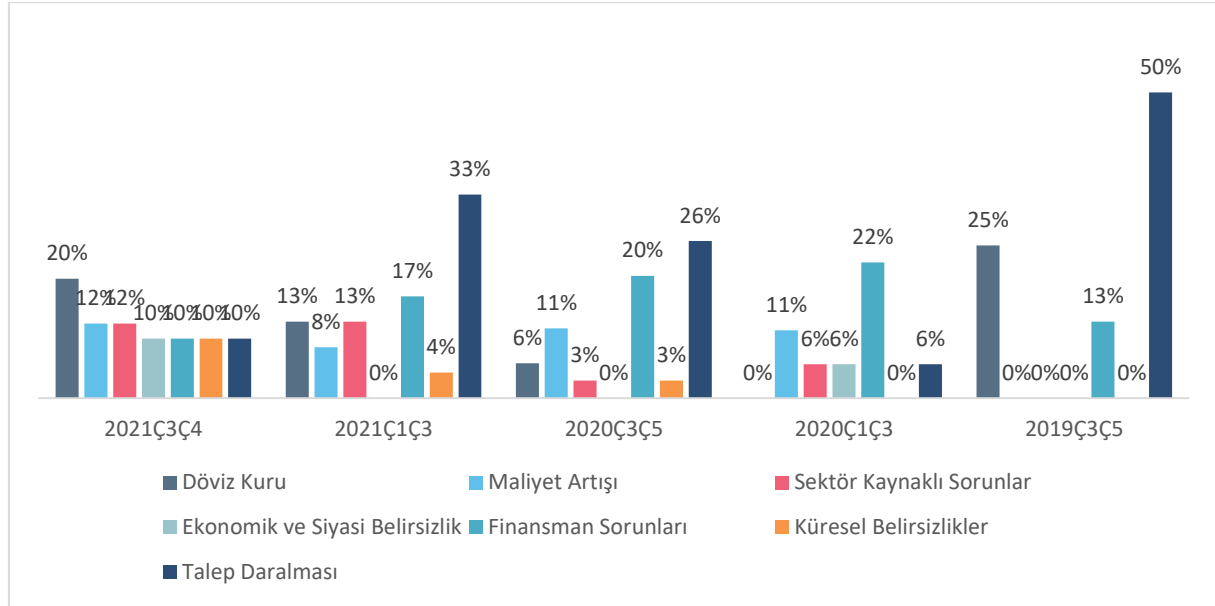
Ekonomik ve Siyasal Belirsizlik: Ekonomik konjonktürün bu evresinde firmaların üretim planlarının sürekli revizeye uğramasından bahsedilmiştir. Piyasadaki salınımın devamlılığından ötürü geleceğe ilişkin belirsizliklerin yaşandığı ifade edilmiştir. Uygun ekonomi politikalarının kamu otoritesi tarafından izlenmesi ve istikrarın yakalanması gerektiği vurgulanmıştır.

Finansman Sorunları: Nakit kullanımının yeni finansman pratiklerine uygun şekilde ilerlememesi sektör için sorun olarak görülmektedir. Satıcılar için ödeme kolaylığı sunan uzun vadeli kredilerin sağlanması ve tüketiciler için daha uygun faizli krediler verilmesi önerilmiştir.

Küresel Belirsizlik: Pandeminin halen devam etmesi ve bu koşullar altında ticaretin zorlaşmasından bahsedilmiştir. Normale dönüşün hızlandırılmasıyla küresel çapta rahatlama olacağına dair görüşler belirtilmiştir.

Talep Daralması: Pandemi sürecinde tüketici tercihlerinin farklılaşması sektörün talep açısından beklediği ilgiyi görememesine neden olmuştur. Tüketicilerin finansman sorunun çözülmesi halinde sektörde canlanma görüleceği belirtilmiştir.

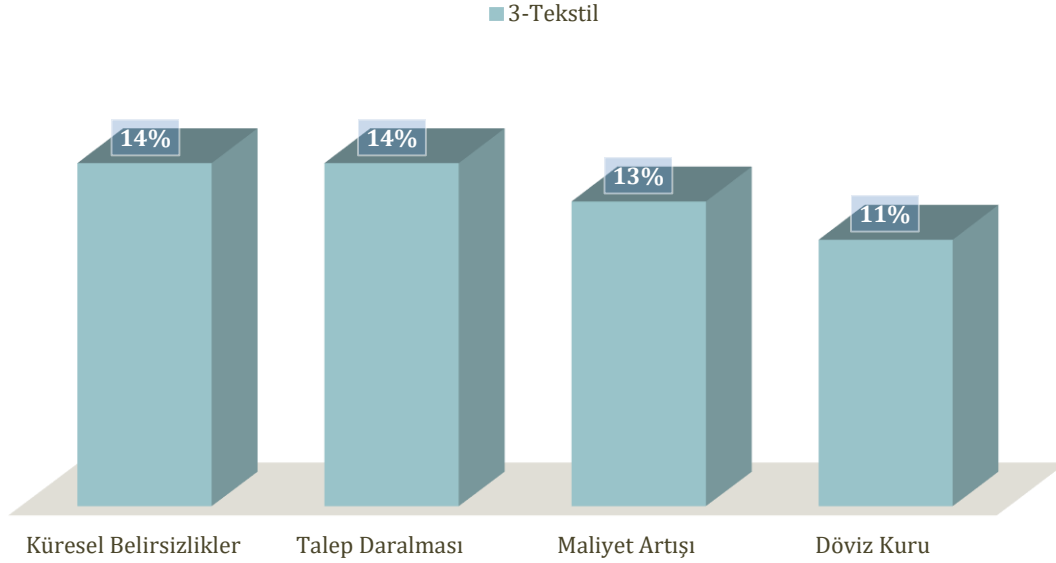
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde otomotiv sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 18. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Otomotiv Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.3. Tekstil Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde tekstil sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 19. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tekstil Sektöründe Başlıca Sorunlar

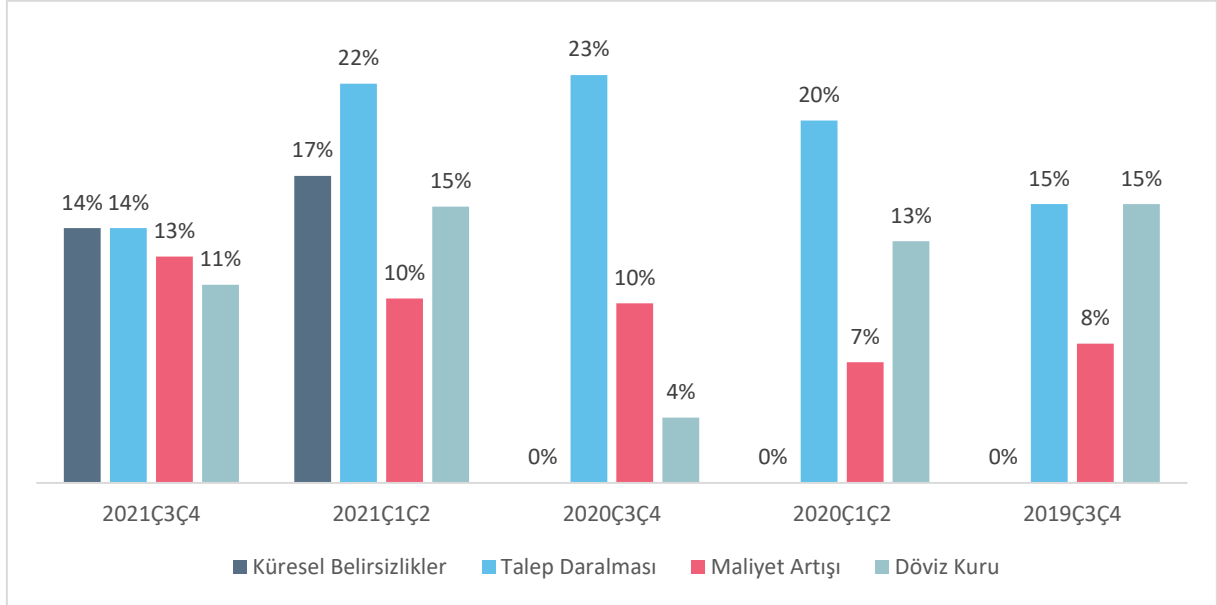
Küresel Belirsizlikler: Pandemi sebebiyle satışların düştüğü ve ülkeler arası ilişkilerin zayıfladığı yönünde görüşler belirtilmiştir. Pandemi sürecinin hızla çözüme kavuşturularak ikili ya da çoklu ilişkilerin düzeltilmesi istenmiştir.

Talep Daralması: Hem iç pazar hem dış pazar talebinde ciddi düşüşler yaşandığı belirtilmiştir. Yeni pazarların bulunması ve ihracat yapan firmalara devlet tarafından kolaylıklar sağlanması önerilmiştir.

Maliyet Artışı: Hammadde ve enerji maliyetlerinin döviz kuruna bağlı olarak artmasının sektörün en önemli sorunlarından birisi olduğu belirtilmiştir. İşçi maliyetlerinin düşürülmesi için vergi oranlarında bir düzenleme yapılması ve maliyetin yükselmesine sebep olan nedenlerin belirlenerek ortadan kaldırılması önerilmiştir.

Döviz Kuru: Döviz kurunun yüksekliğinin hammadde alımına direkt olarak yansımaları sektörü olumsuz mânâda etkilemiştir. Önerilen para politikalarının döviz kurunun stabilizasyonunu sağlayabilmesi açısından dengeli yapılması istenmiştir.

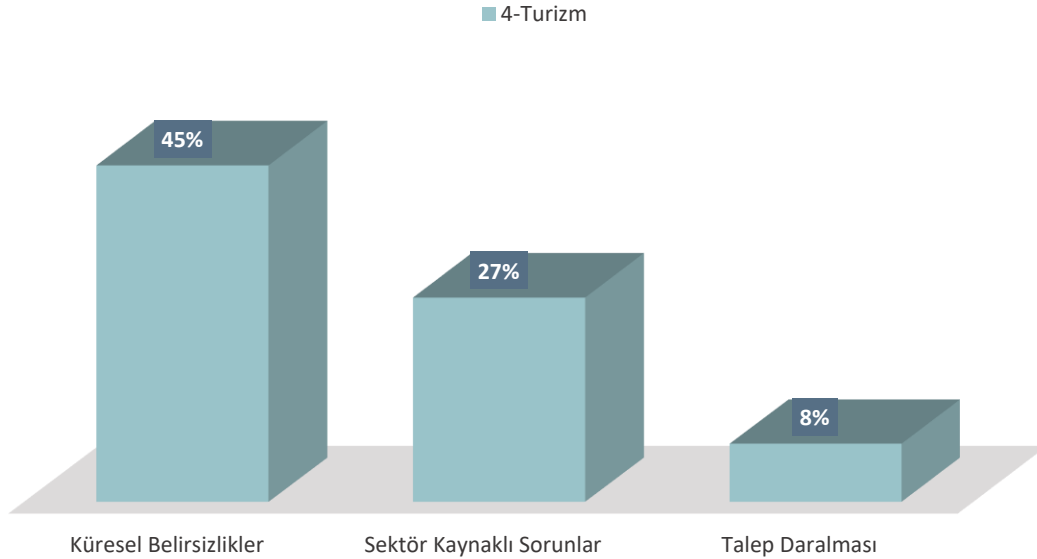
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde tekstil sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 20. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tekstil Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Sektörler ile Karşılaştırılması

4.4. Turizm Sektörü

2021 1.ve 2. çeyrek döneminde turizm sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



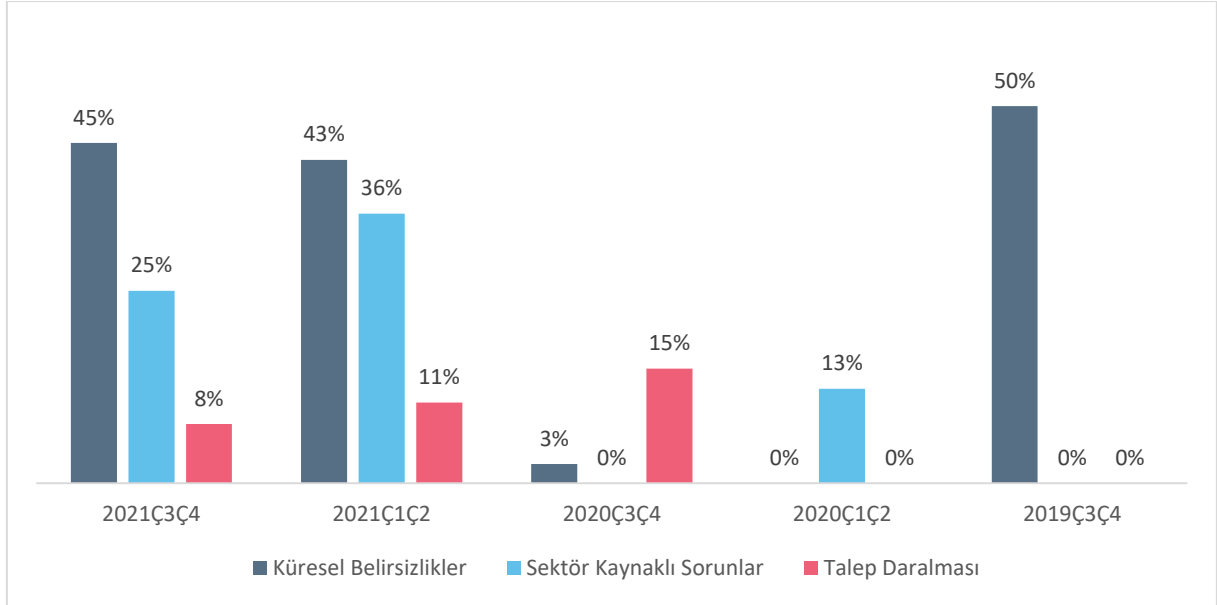
Şekil 21. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Turizm Sektöründe Başlıca Sorunlar

Küresel Belirsizlikler: Süregelen pandemi sektör açısından halen belirsizlik barındırmaktadır. Aşılamanın yapılması ile sektörün eski canlılığına kavuşacağına inanıldığı belirtilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Pandemi sürecinde alınan tedbirlerin sektörde kapanmalara sebep olması ve beklenen rezervasyonların normal seyrini kaybetmesi sektörün önemli bir sorunu olmuştur. Bunun yanında geceleme hizmetlerindeki vergi oranlarının yükselmesi firmalar açısından sıkıntılar oluşturmıştır.

Talep Daralması: Kısıtlamalar sebebiyle talebin daraldığından bahsedilmiştir. Öngörülebilir bir küresel ortam ve makul önlemler neticesinde bu daralmanın önüne geçilebileceği ifade edilmiştir.

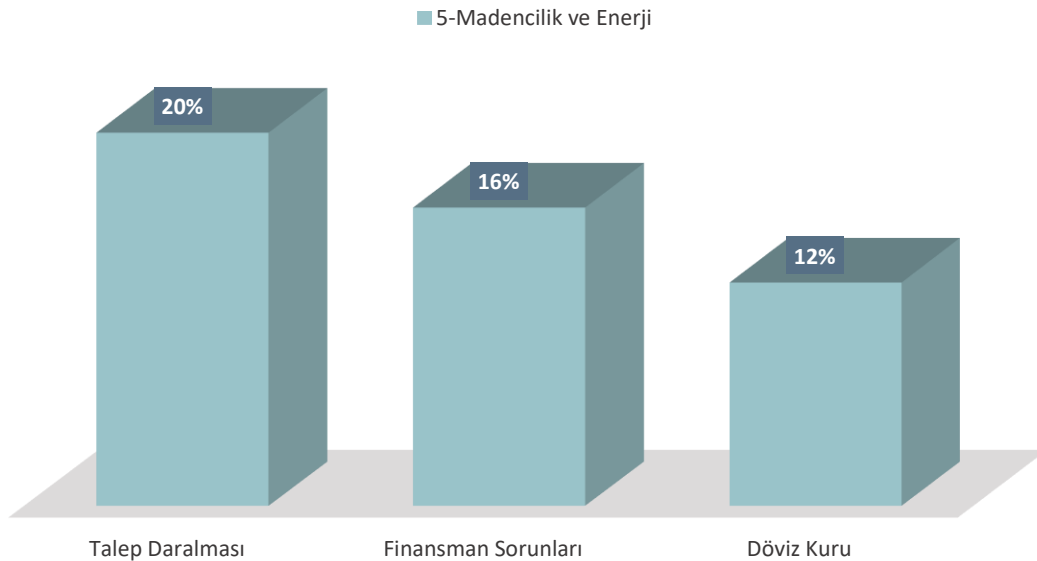
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde turizm sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 22. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Turizm Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.5. Madencilik ve Enerji Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde madencilik ve enerji sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 23. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Madencilik ve Enerji Sektöründe Başlıca Sorunlar

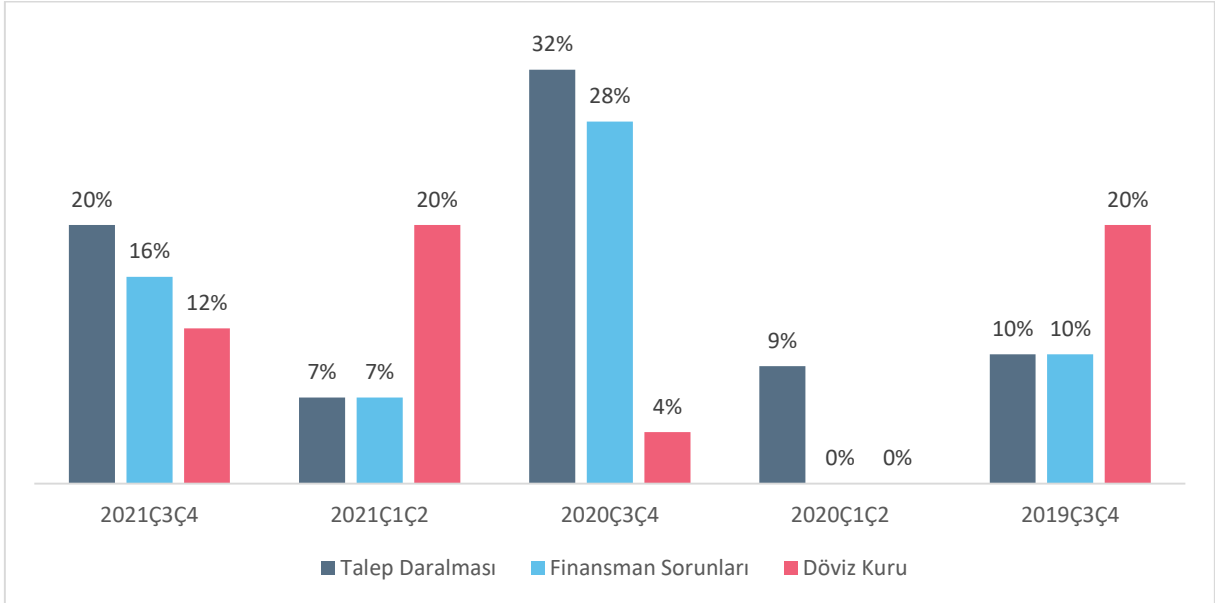
Talep Daralması: Salgının etkisiyle talepte bir daralma yaşandığı ifade edilmiştir. Aşılama oranlarının artırılması ve maliyeti düşürmeye yönelik politikalarının izlenmesi önerilmiştir.

Finansman Sorunları: Yatırım hareketlerinin borçlanma yoluyla gerçekleşmesi, firmaların ihtiyaçlarının artmasının karşısında finansman ihtiyacının da yüksek maliyette olması firmalar için sorun haline gelmiştir. Düşük faizli kredilerin sağlanması ve borçlanma maliyetlerinin düşürülmesi gibi öneriler sunulmuştur.

Döviz Kuru: Sektörde kullanılan hammaddelerin kalitesi ve çevre uyumluluğu göz önünde bulundurularak ithal etmek durumunda kalan firmalar için kurdaki dalgalanmalar doğrudan maliyetleri etkilemektedir. Dışa bağımlılığın azaltılması, döviz kurunun sabitlenmesi ve ekonomik anlamda öngörülebilirliğin artması istenmiştir.

Küresel Belirsizlik: Pandemi kaynaklı küresel belirsizliğin devam edişi sektörlerde talep yanlı daralmalara sebep olmuştur. Salgının hızlıca çözüme kavuşturulması istenmiştir.

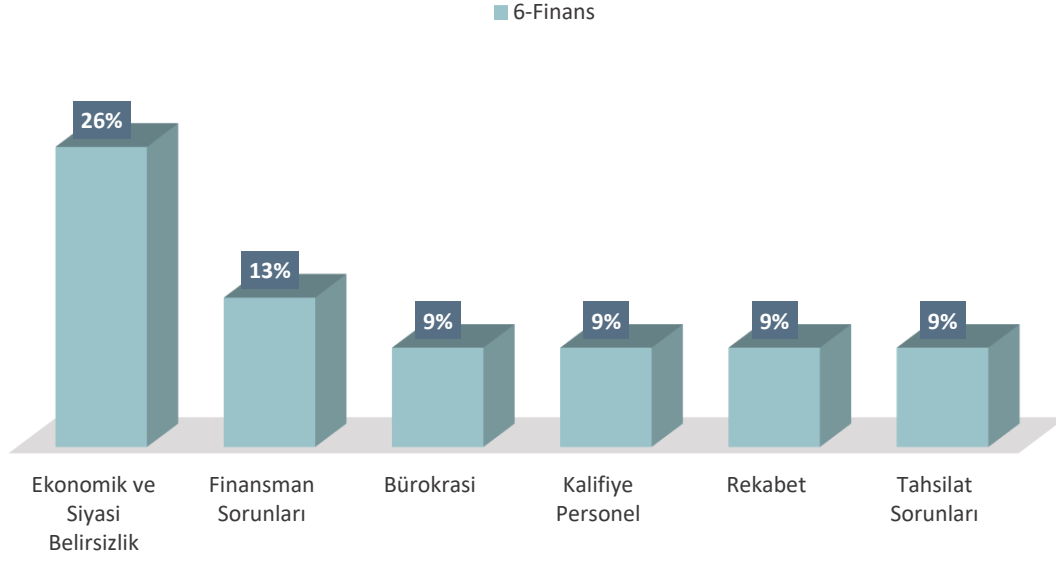
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde madencilik ve enerji sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 24. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Madencilik ve Enerji Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.6. Finans Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde finans sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 25. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Finans Sektöründe Başlıca Sorunlar

Ekonomik ve Siyasi Belirsizlik: Ekonominin devam eden konjonktüründeki belirsizliğe bağlı olarak geleceğe karşı güvensizlik sorunlarının arttığı belirtilmiştir. Hâlihazırda var olan uygulamalardaki belirsizliklerin giderilmesi ve hukuka bağlılığın ön plana çıkarılması istenmiştir.

Finansman Sorunları: Yüksek faiz oranları sektörde sorun haline gelmiştir bu bağlamda faiz oranlarının düşürülmesi önerilmiştir.

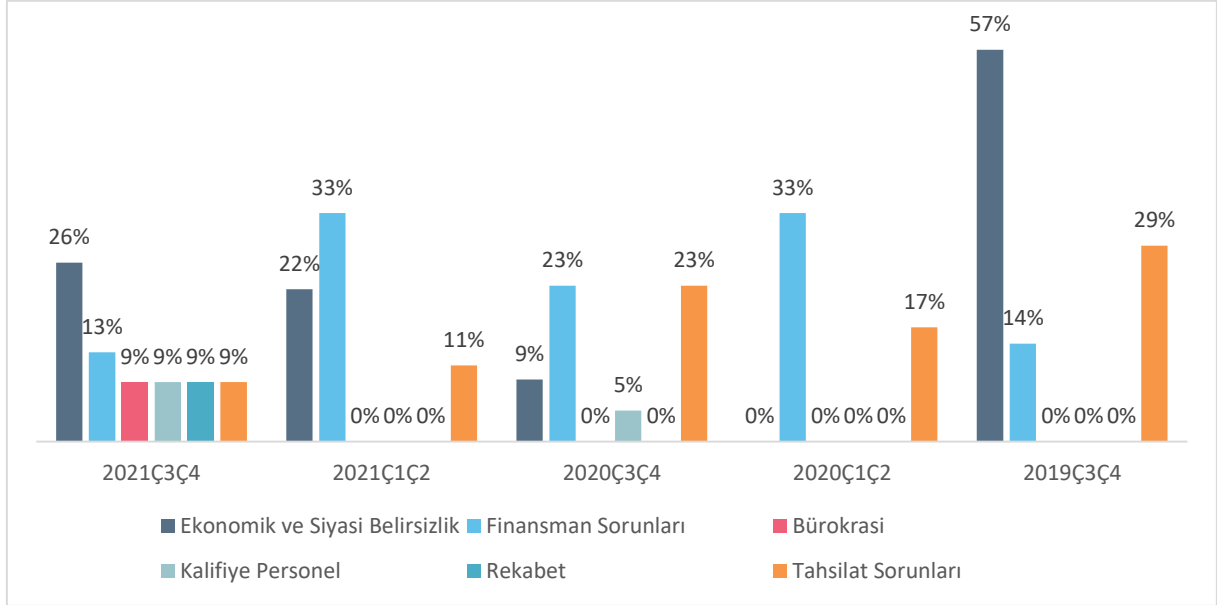
Bürokrasi: Kamu dairelerindeki işlemlerin öngörülen şekilde sürmediği bu yüzden de bürokrasinin hızlandırılması arzu edilmiştir.

Kalifiye Personel: Nitelikli personelin genellikle az oluşu ve buna bağlı olarak nitelikli personel ve işverenin aynı noktada buluşturulmasının zorlaştığına dikkat çekilmiştir.

Rekabet: Sektör içerisinde haksız rekabet olduğu ifade edilmiştir. Meslek odalarının ve ilgili kurumların işbirliği yaparak denetimlerinin yoğunlaştırılması için talepler iletilmiştir.

Tahsilat Sorunları: İadelerin belirtilen sürelerde gerçekleşmemesi tahsilat sorunlarını ortaya çıkarmıştır.

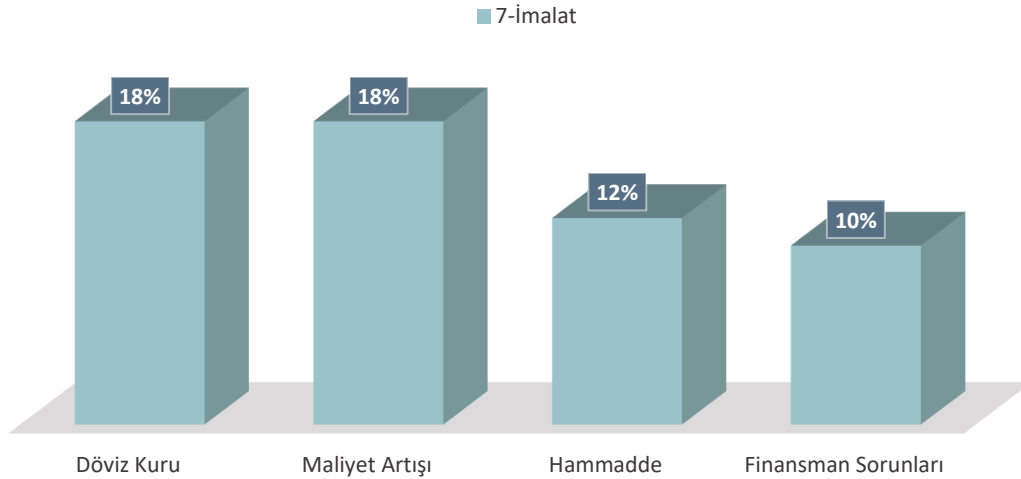
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde finans sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 26. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Finans Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.7. İmalat Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde imalat sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 27. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İmalat Sektöründe Başlıca Sorunlar

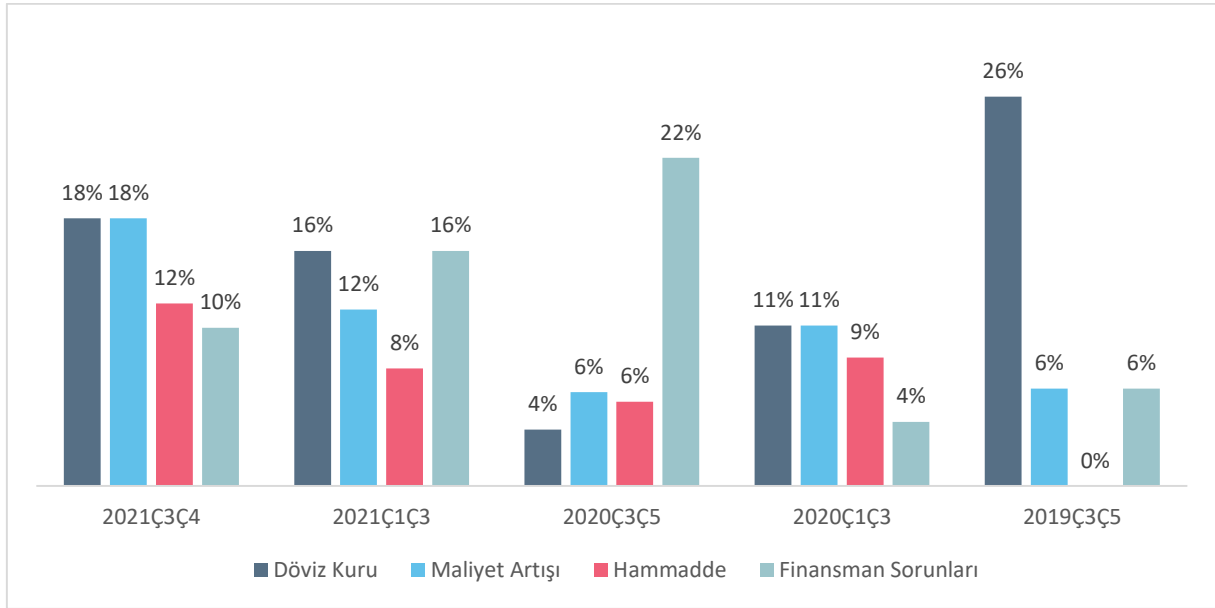
Döviz Kuru: Kurdaki dalgalanmanın maliyetlerin artmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Kur istikrarının sağlanması ve kur riskinin tahsil günlerine göre dövizli kredi kullanılmasıyla kur riskinin minimize edilmesi önerilmiştir.

Maliyet Artışı: Hammadde ve lojistik maliyetleri artışının sektörün en önemli problemleri haline geldiği aktarılmıştır. Maliyetler konusunda devlet destekleri, vergi oranlarının düşürülmesi ve döviz kurlarının istikrarının sağlanması önerilmiştir.

Hammadde: İthalata dayalı hammadde alımının döviz kurunun yüksekliğine bağlı olarak teminin zorlaştığı aktarılmıştır. Kaynak tahsisinde gümrük indirimleri ve geri dönüşüm süreçlerinin hızlandırılması talep edilmiştir.

Finansman Sorunları: Döviz kurundaki dalgalanmalar girdi maliyetlerinin artmasına dolayısıyla yüksek borçluluğa neden olmuştur. Finansman maliyetlerinin düşürülerek uygun maliyetli finansmana erişimin kolaylaştırılması ve ihracat hacmi yüksek ya da üretici konumunda olan firmalar için kredi imkânlarının farklılaştırılması önerilmiştir.

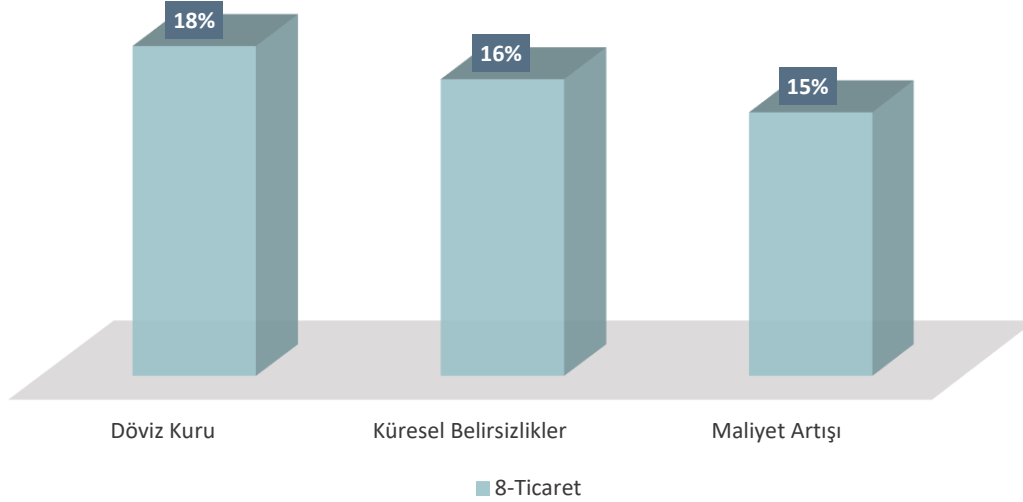
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde İmalat sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 28. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki İmalat Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.8. Ticaret Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde ticaret sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



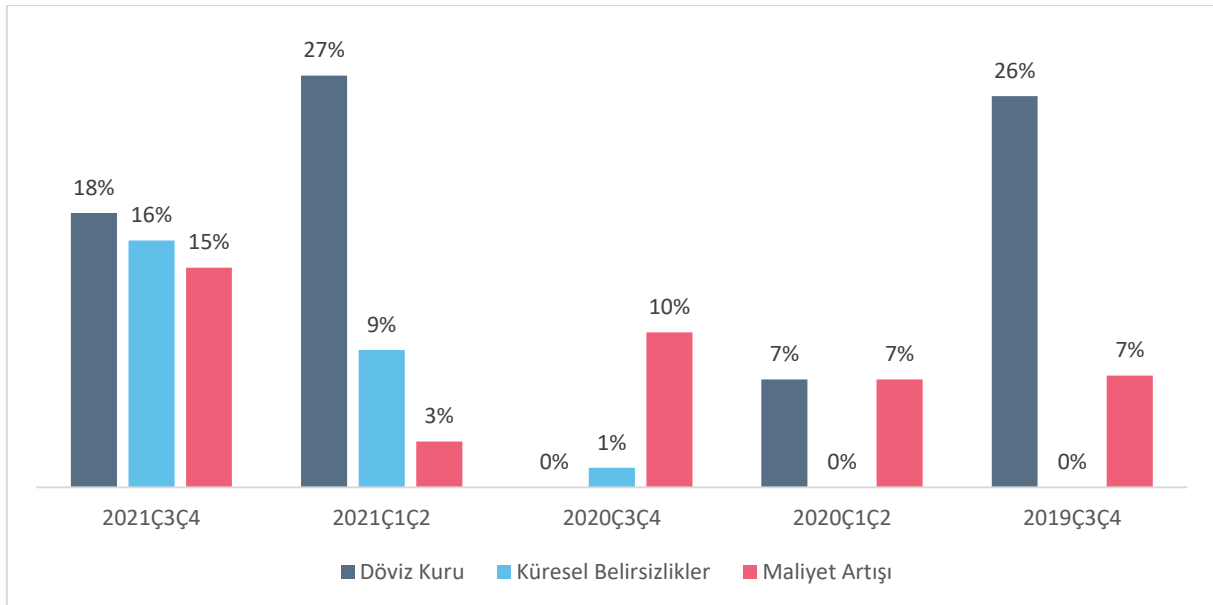
Şekil 29. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Ticaret Sektöründe Başlıca Sorunlar

Döviz Kuru: Döviz kurunun yükselmesiyle birlikte döviz üzerinden borçlanan firmalar için sorun yaratmaya başlamıştır. Döviz kurunda istikrar sağlanması istenmiştir.

Küresel Belirsizlikler: Devam eden pandemi, zorunlu kapanma süreci yaşayan firmalar için sorun oluşturmıştır. Salgın tedbirlerinin bir an önce alınması ve aşılamanın hızlandırılması önerilmiştir.

Maliyet Artışı: Yüksek döviz kurunun maliyetleri artırıcı etkisi, vergi miktarlarının yükselmesi firmaların maliyetinin artmasına sebep olmuştur. Kamu otoritesinin uygun makroekonomik politikalar ile istikrarı sağlaması istenmiştir.

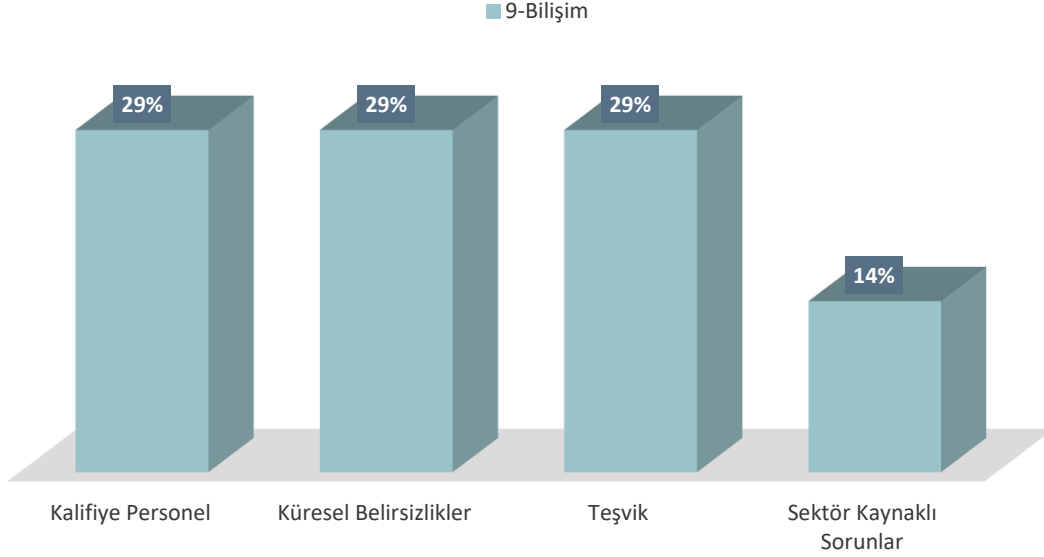
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde ticaret sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 30. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Ticaret Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.9. Bilişim Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde bilişim sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 31. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Bilişim Sektöründe Başlıca Sorunlar

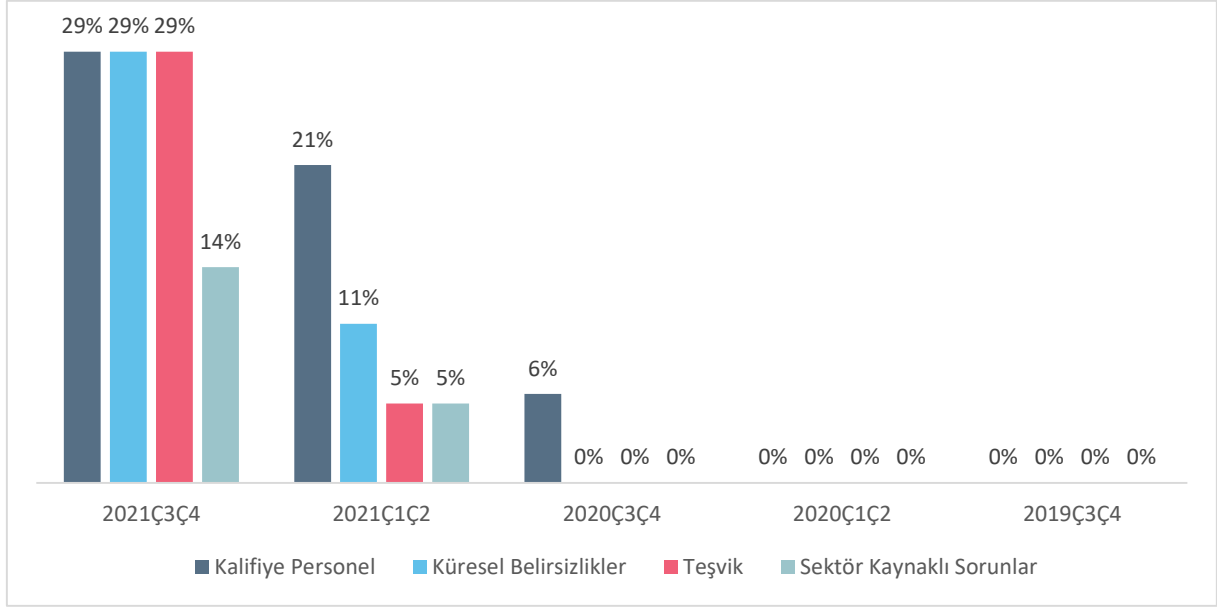
Kalifiye Personel: Sektör için yetişmiş elemanın bulunamaması sıkıntı oluşturmıştır. Bu anlamda kilit rol oynayan personeli teşvik edici politikalar uygulanması önerilmiştir.

Küresel Belirsizlik: Pandemi dolayısıyla uzaktan çalışma biçiminin sektör için sorun olduğu ifade edilmiştir. Salgının sona ermesi ile bu sorunların çözüme kavuşacağı iletilmiştir.

Teşvik: Teknokentlere uygun teşvik paketlerinin hazırlanması ve yalınlığının artırılması istenmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Teknolojik dönüşümlerde gecikmeler, sektördeki personel hareketliliği firmaların birincil sorunu haline gelmiştir. Firmaların teşvik edilmesi, yatırımların güçlendirilmesi ve personellerin aidiyetini güçlendirici önlemler alınması önerilmiştir.

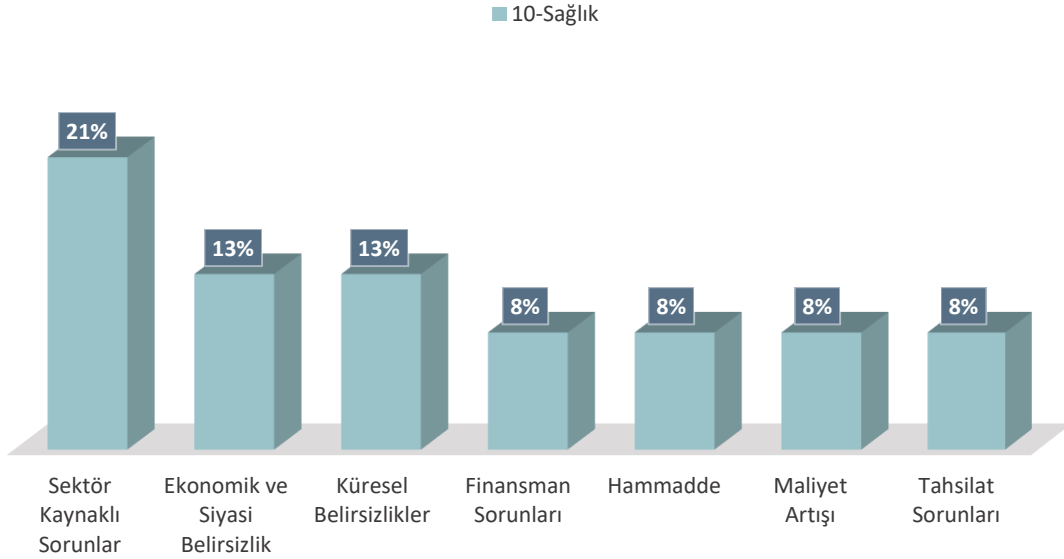
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde bilişim sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 32. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Bilişim Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.10. Sağlık Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde sağlık sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 33. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Sağlık Sektöründe Başlıca Sorunlar

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Sağlık çalışanlarının pandemi sürecinde artan sorunları, sektörün meslek kuruluşları ile zayıflayan bağları gibi sorunlar sıralanmıştır. İlişkilerin kuvvetlendirilmesi, sağlık çalışanlarına verilen desteklerin artması istenmiştir.

Ekonomik ve Siyasal Belirsizlik: Hâkim olan konjonktürde yatırım yapma tereddütlerinin olduğundan bahsedilmiştir. Belirsizliklerin çözülmesi halinde yatırımların artacağı ifade edilmiştir.

Küresel Belirsizlikler: Pandemi sürecindeki belirsizlik sebebiyle yeni yatırımların yapılmasında ve satışların istenilen portföye ulaştırılmasında sorunlar oluşmuştur. Aşılamanın yaz itibariyle tamamlanması durumunda sorunların çözüleceği ifade edilmiştir.

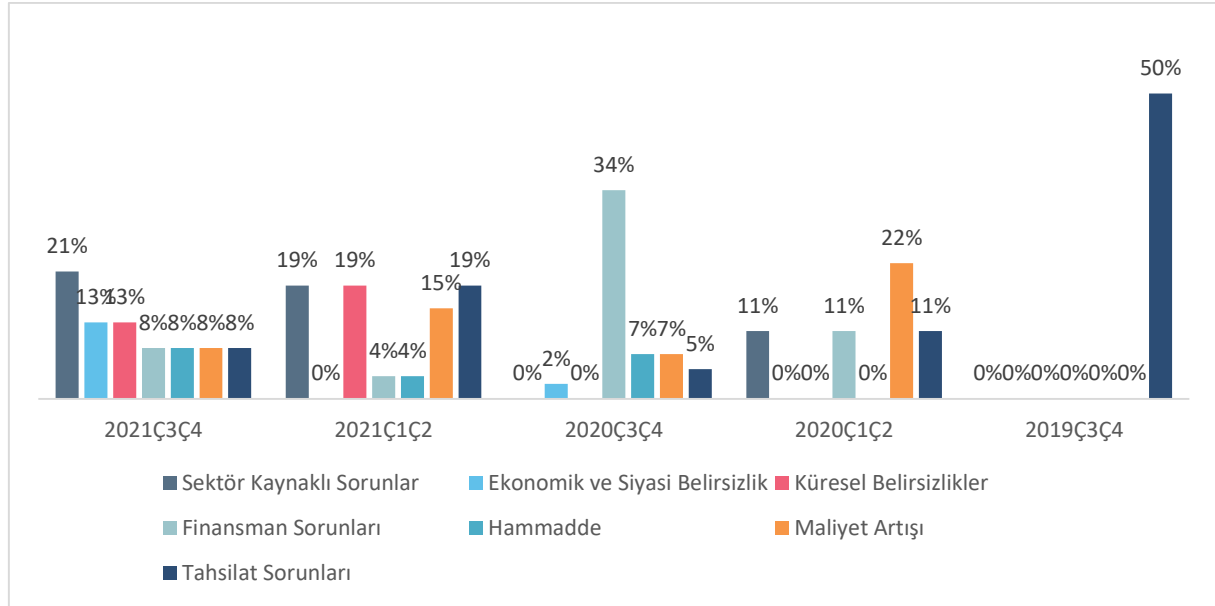
Finansman Sorunları: Firmaların finansman sorunları yaşadığı belirtilmiştir. Düşük faizli kredilerin sağlanması istenmiştir.

Hammadde: Firmalar hammadde sıkıntısı yaşadıklarını belirtmiştir. Sorunun çözümünün ise hammadde ithalatını zorlaştıran tedbirler ya da yerli üretimin artırılması olarak gösterilmiştir.

Maliyet Artışı: Satış ve pazarlama giderlerinin yüksekliği maliyet artışlarını beraberinde getirmiştir. Aracısız ticaretin önünün açılması önerilmiştir.

Tahsilat Sorunları: Firmalar alacakların zamanında tahsil edilememesinin sektörün problemi haline geldiğini belirtmiştir. Alıcı firmaların harcamalarının denetlenmesi önerilmiştir.

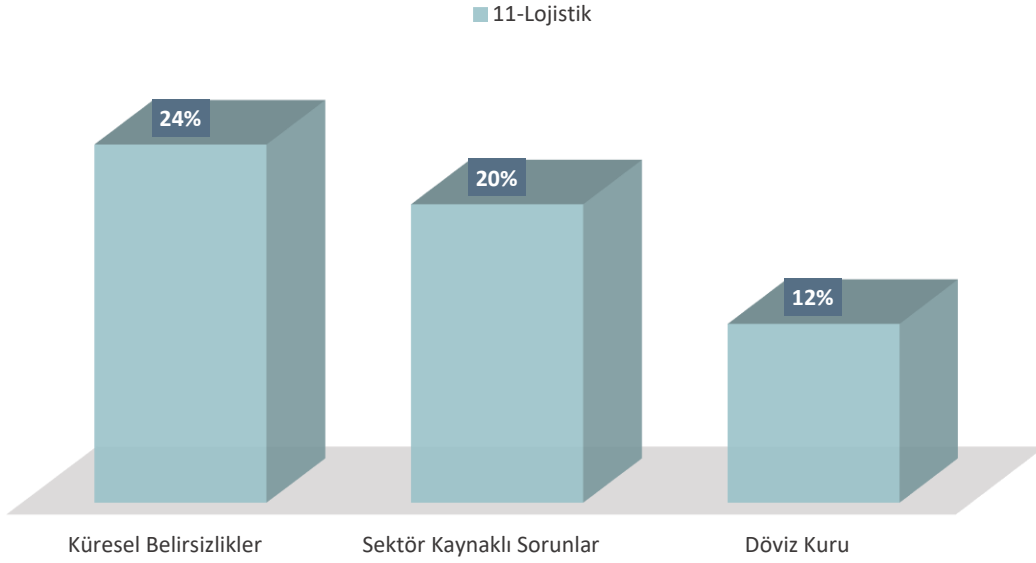
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde sağlık sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 34. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Sağlık Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.11. Lojistik ve Taşımacılık Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde lojistik ve taşımacılık sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



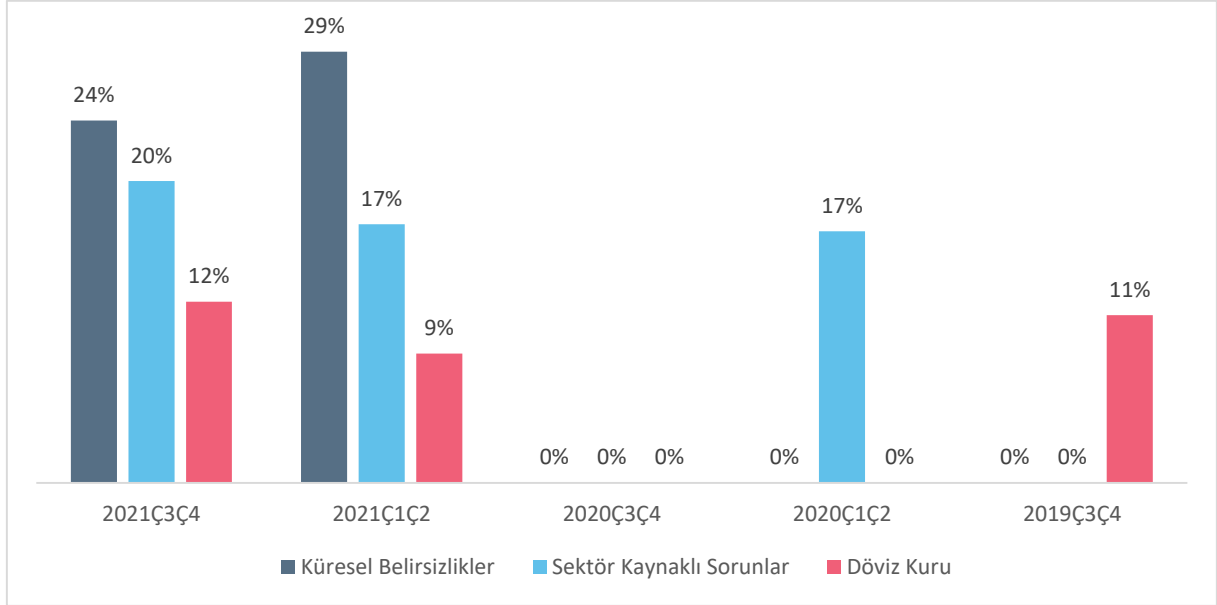
Şekil 35. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Lojistik ve Taşımacılık Sektöründe Başlıca Sorunlar

Küresel Belirsizlikler: Pandeminin devam etmesi sebebiyle sektörün sıkıntı yaşadığı belirtilmiştir. Salgının kontrol altına alınması ve bu bağlamda sıkı tedbirler uygulanarak normale dönülme sürecinin hızlandırılması önerilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Pazarın küreselleşme hızının yavaşlığı, nakliye özelindeki vergilerin yüksekliği, navlunların istikrarsız olması ve mevsimsellik gibi nedenlerden sektörün etkilendiği belirtilmiştir. Dönemsel devlet destekleri ve yeni pazarlara bir an önce entegre olmak çözüm önerisi olarak sunulmuştur.

Döviz Kuru: Kurdaki dalgalanma sebebiyle firmalar açısından risklerin arttığı ifade edilmiştir. Kur stabilizasyonunun sağlanmasıyla oluşan ekonomik güven ortamında tüketicilerin harcama yapma imkânlarının artacağı ileri sürülmüştür.

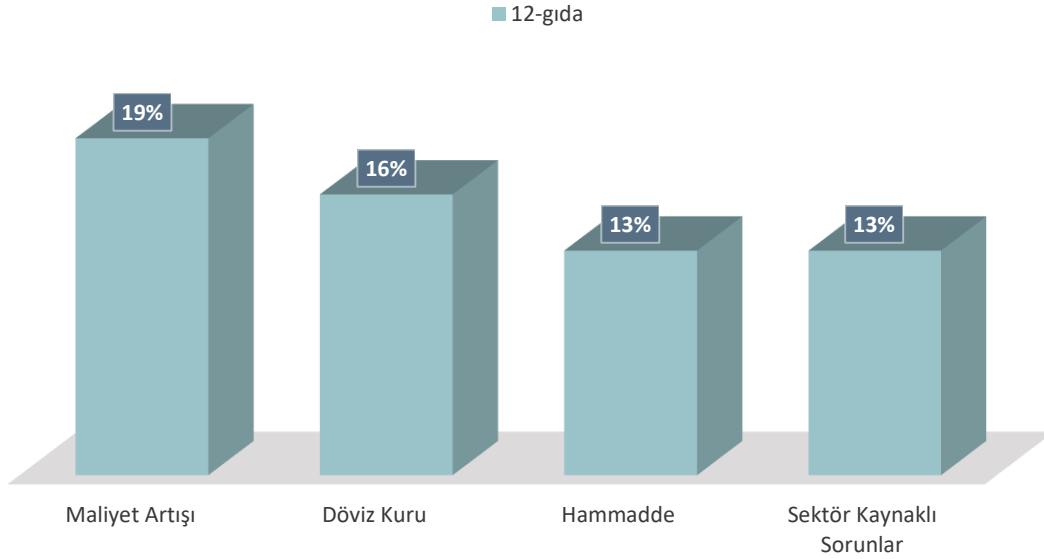
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde lojistik ve taşımacılık sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 36. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Lojistik ve Taşımacılık Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.12. Gıda Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde gıda sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 37. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Gıda Sektöründe Başlıca Sorunlar

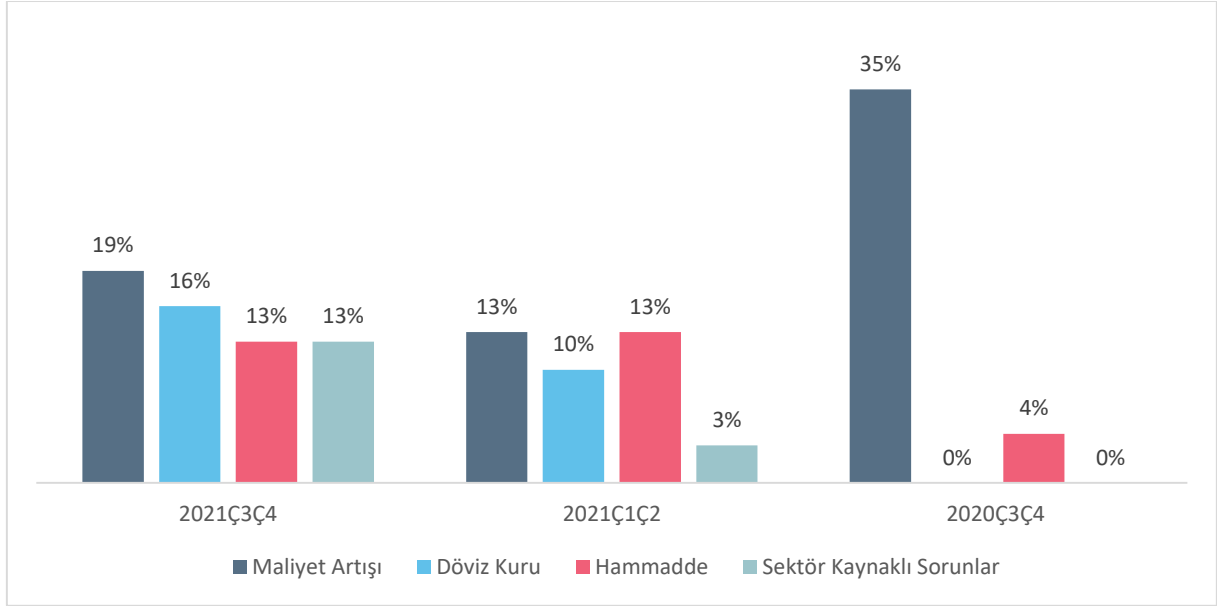
Maliyet Artışı: Enflasyona ve döviz kuruna bağlı olarak girdi maliyetlerinin artışı sektörün başlıca sorunu olduğu belirtilmiştir. Enflasyon oranlarının düşürülmesi önerilmiştir.

Döviz Kuru: Sektör girdilerde ithalata bağımlılığın olması sebebiyle kur yükselişlerinden etkilenmektedir. Faiz oranlarını düşürülmesi, döviz kurunun dengelenmesi ve uygun makroekonomik politikaların benimsenmesi istenmiştir.

Hammadde: Sektördeki bazı girdilerin teminin güçleştiği ifade edilmiştir. Tarım politikalarının iyileştirilmesi, yerli üreticilerin desteklenmesi ve lojistik maliyetlerinin düşürülmesi önerilmiştir.

Sektör Kaynaklı Sorunlar: Ürün, nakliye ve personel sirkülasyonu zorluğu sektörü sıkıntıya sokmuştur. Üreticilerin devlet tarafından desteklenmesi, esnek çalışma saatlerinin oluşturulması ve yurt içi tedarik zincirinin yapısal problemlerinin giderilmesi önerilmiştir.

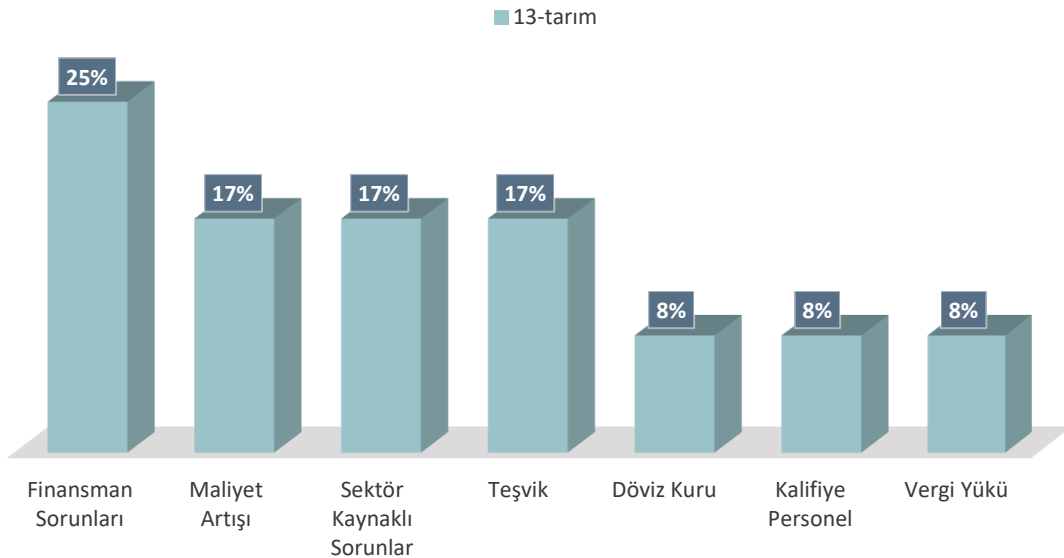
2021 3. ve 4. çeyrek döneminde gıda sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 38. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Gıda Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması

4.13. Tarım Sektörü

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde tarım sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri:



Şekil 39. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tarım Sektöründe Başlıca Sorunlar

Finansman Sorunları: Faizlerin yüksekliğiyle finansman maliyetleri artmıştır. Sektöre özel kredilerin düşük faizle sağlandığında bu sorunun ortadan kalkacağı öngörülmüştür.

Maliyet Artışı: Girdi maliyetlerinin artmasına bağlı olarak sektörün sorun yaşadığı belirtilmiştir. Tarım sektöründe olan firmaların girdi maliyetlerinin düşürülmesi ön planda tutularak devlet tarafından gerekli destek planlarının düzenlenmesi istenmiştir.

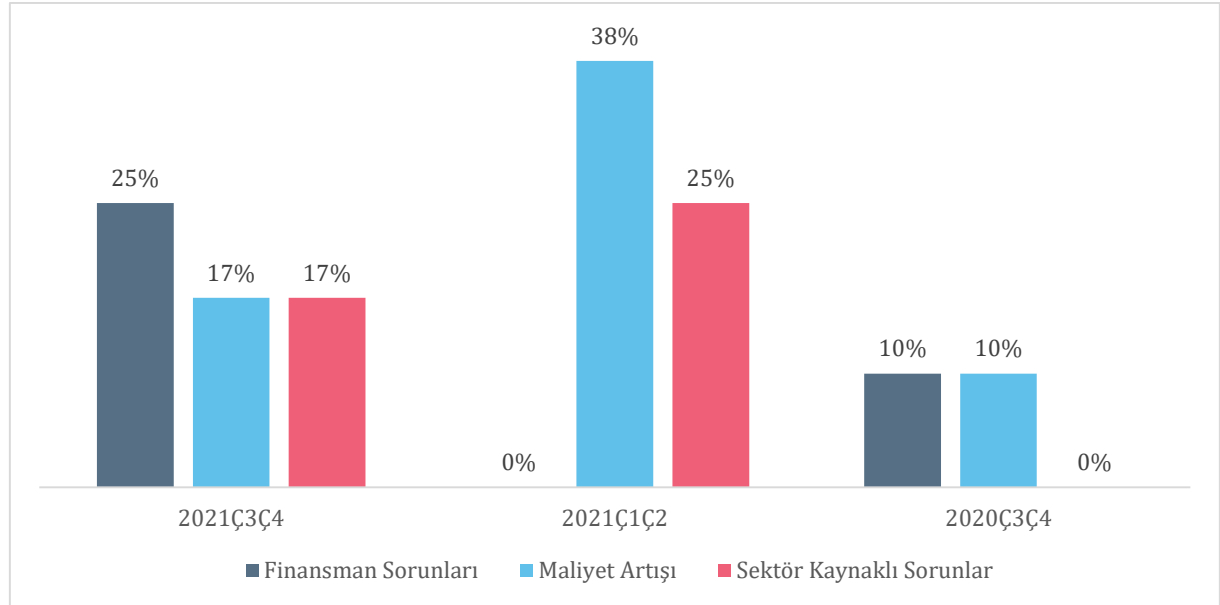
Sektör Kaynaklı Sorunlar: Üretimde plan aksaklıkları ve dağıtım ağında yaşanan eksiklikler olduğu belirtilmiştir. Devlet teşvikleri, ürün bazında hedeflemelerin yapılması ve alternatif dağıtım ve pazarlama ağlarının geliştirilmesi önerilmiştir.

Döviz Kuru: Kurdaki öngörülemezlik sektörün sorunu haline gelmiştir. Faiz oranlarının düşürülmesi ile döviz kurunun stable edileceğine inanıldığı belirtilmiştir.

Kalifiye Personel: Ücretlerin artmasıyla işveren için maliyetin yüksekliği sektör açısından sorun oluşturmuştur. Firmalara devlet tarafından teşviklerin verilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi önerilmiştir.

Vergi Yükü: Genel anlamda vergilerin yüksekliği ve ilgili vergilere verilen teşviklerin sadece üreticilere verilmesi satıcı tarafına yansıtılmamasından bahsedilmiştir. Doğrudan devlet desteklerin hem üretici hem satıcıyı koruyacak şekilde düzenlenmeler yapılması önerilmiştir.

2021 3. ve 4. çeyrek döneminde tarım sektöründe karşılaşılan başlıca sorunlar ve çözüm önerileri diğer dönemler ile karşılaştırılması:



Şekil 40. 2021 3. ve 4. Çeyrek Dönemindeki Tarım Sektöründe Başlıca Sorunların Diğer Dönemler ile Karşılaştırılması